

ਪਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਿਮਾ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ)

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

pardestimes

ਰਣਜੀਤ ਕੰਦੋਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

VOL- 14 No. 350 July 1, 2020

E-mali : info@pardestimes.com

Ph 510-938-7771

Ph 530-315-1020

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੜੀਵਾਰ ਹਟਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਵਧਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਬੁੱਧਵਾਰ ਇਕ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਬੰਦ ਨੂੰ ਦੀ ਖੋਲਣ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬੀਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੰਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ ਤਕ ਰਾਤ ਦਾ ਕਰਫਿਊ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਸਮਾਂ 31 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਰਹੇਗਾ। ਉਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਆਇਤਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਕੀ-ਕੀ ਬੰਦ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਕੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗਾ?

- * ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਤੇ ਕੋਚਿੰਗ ਸੈਂਟਰ 31 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਬੰਦ ਰਹਿਣਗੇ।
- * ਹਵਾਈ ਯਾਤਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੋਗੇ।

* ਸਿਨੇਮਾ ਹਾਲ, ਜਿਮ, ਸਵਿਮਿੰਗ ਪੂਲ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਪਾਰਕ, ਬਾਰ, ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਾਲ ਆਦਿ ਬੰਦ ਰਹਿਣਗੇ।

* ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਖੇਡ, ਮਨੋਰੰਜਨ, ਸਿੱਖਿਅਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੋ-ਗਰਾਮ ਅਜੇ

ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

- * ਰਾਤ ਦਾ ਕਰਫਿਊ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਛੋਟ ਰਹੇਗੀ।
- * ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਤਕ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੇ।
- * ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤਕ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੇ।
- * ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੇ ਹੋਟਲ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤਕ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੇ।
- * ਨਾਈਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ, ਹਾਰ-ਸ਼ਿਗਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਤਕ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੇ।
- * ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਤਕ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੀਆਂ।

ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੰਦ ਖੋਲਣ ਦੀ ਸਮਾਂ ਹੱਦ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਖਤਰੇ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਕਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਚ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਖਤਰੇ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਬੰਦ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਟਕਰਾਅ ਭਾਰਤ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ?

ਨਿਊਯਾਰਕ- ਜਿਸ ਹਫਤੇ ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਦੀ ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ 'ਚ ਨਿਹੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੀਨੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਸੇ ਹਫਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਇਕ ਪਣਡੱਬੀ ਜਾਪਾਨ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਚ ਵੜ ਗਈ। ਚੀਨੀ ਪਣਡੱਬੀ ਨਾਲ ਜਾਪਾਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੰਤਰ 'ਚ ਹਲਚਲ ਹੋਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਤਾਈਵਾਨ ਦੀ ਹਵਾਈ ਸਰਹੱਦ 'ਚ ਚੀਨੀ ਬੰਬਾਰ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੌਸ ਦਿਖਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਚੀਨ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਚੀਨ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੀ ਫੌਜ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਕੰਮ ਬਸੰਤ 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਹਰਕਤ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਧਿਆਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਈ

ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1979 'ਚ ਚੀਨ ਵੀਅਤਨਾਮ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਚੀਨੀ ਫੌਜੀ ਕਿਸੇ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਚੀਨ ਦੇ ਇਕ ਰੱਖਿਆ ਮਾਹਿਰ ਸ਼ੂ ਸਿਚੁਆਨ ਨੇ ਬੀਜਿੰਗ 'ਚ ਇਕ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਖੇਤਰ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸਮਝ 'ਚ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਭਰ ਦੀ ਦੇਰ ਹੈ। ਚੀਨ ਹੁਣ ਤਕ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੇ ਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਾਫ਼ੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲੀਆ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕੰਮ 'ਚ ਫੌਜ

ਏਸ਼ਿਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ 'ਚ ਵੀ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜਣ ਲੱਗੀ।

ਚੀਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੀਆ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੱਖਿਆਤਮਕ

ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ।

ਅਸਲ 'ਚ ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ 'ਚ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਚੀਨ

ਚੀਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੀਆ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੱਖਿਆਤਮਕ

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਕੈਨਬਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸਥਿਤ ਚਾਈਨਾ ਪਾਲਿਸੀ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐਡਮ ਨੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਰ ਖੇਤਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚੀਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਕਾਫ਼ੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਥੋਪਣ ਲਈ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਕੰਡੇ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ

ਭਾਰਤ-ਚੀਨ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਬਲੀਦਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਫਲੋਰੈਂਸ ਪਾਰਲੀ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ। ਬੀਤੇ 15 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ 'ਚ ਹਿੰਸਕ ਝੜਪ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ 20 ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

Certified Insurance Agent **Global Green INSURANCE AGENCY**

ਰੈਲਬ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 510-487-1000

MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.

4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Allstate You're in good hands.

Avninder Singh

Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501

Auto • Home • Life • Health • Business • Commercial

PH. (510) 441-7490

Toll free (877) 441-7490

30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

AUTOBAHN Body & Paint

Specializing in Convenience & Quality

ਡੈਂਟਿੰਗ ਅਤੇ ਪੇਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲੋ

Baghel Singh Jaswal

Ph: (650) 966-1840, Fax: (650) 966-1023

www.autobahnbodypaint.com

778 Yuba Drive, Mountain View, CA 94041

Padam Builders Inc.

ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ

ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੋਲ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Bhupinder Singh Padam

email: padambuilders@gmail.com

Licensed # 1019803

CELL 510-565-6667

3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਰਵਿਊਜੀ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੇਂਦ ਲੈਟਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ, ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਫਤਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫਤਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਦਫਤਰ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦਫਤਰ

44808 S. Grimmer Blvd # 208 Fremont, CA 94538 510-657-6444

37-18-73rd ST. Ste 401 Jackson Height, NY 11372 718-533-8444

2945 W. Capitol Ave. West Sacramento CA-95691 916-372-448

4491 w. Shaw Ave # 300B Near Costco Fresno, CA 93722 phone 559-271-5511

Raj Budwal

(Investment and Financial Advisor)

408-972-8000, 408-835-0202 (Cell)

Budwal and Associates

315 Piercy Road, San Jose, CA 95138

Budwal@sagepointadvisor.com

See me today and get the discounts and service you deserve

Gurbinder S Mavi

Insurance Lic# 0F22244

Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284

988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040

Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com

State farm mutual Automobile Insurance Company, State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਅਤੇ
ਗੁਪਤ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 9 ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਹੈ

ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਅੱਜ ਹੀ
ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ
ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੋ

CaliforniaCensus.org

ਸਾਵਧਾਨ- ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਖਰਾਬ ਦੌਰ ਆਉਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ- ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ

ਜਨੇਵਾ - ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਹਾਲੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਬੁਰਾ ਦੌਰ ਆਉਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ 'ਚ ਲਗਪਗ 6 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਵਿਡ-19 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਹੱਸਮਈ ਨਿਮੋਨੀਆ ਵਰਗੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 800 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੁਣ ਤਕ ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਇਨਫੈਕਟਿਡ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ 5 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

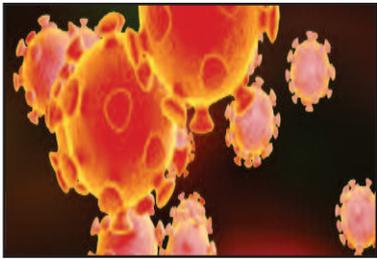
ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਟੇਡੋਮ ਐਡਹਾਮ ਗਿਬੋਏਸਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਰਲ ਕੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਫੈਕਟਿਡ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਹਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰਾ ਸਮਾਂ ਆਉਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਬੁਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਇਕ ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਕੈਦ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਬੰਦ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਮੁੱਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਨਸੀਹਤ

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ

ਦੇ ਹੈਲਥ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮਾਈਕਲ ਰੋਆਨ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਮਾਰੀ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਟਰੰਪ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਵੱਲ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਇਰਸ 'ਕੁੰਗ ਫਲੂ' ਕਿਹਾ ਸੀ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ 'ਚ ਕੁੰਗ ਫਲੂ ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟ ਹੈ। ਡਬਲਯੂਐਚਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਮਹਾਮਾਰੀ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਆਪਸੀ

ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਦਰ ਪੂਰਵਕ ਹੋਵੇ ਬਲਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੇਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੀਏ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂਗਪੱਖੀ ਅਕਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇ। ਓਧਰ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰੋਆਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਹਾਮਾਰੀ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚੀਨ 'ਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਇਕ ਨਵਾਂ ਵਾਇਰਸ

ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਫਲੂ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਪਤਾ

ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਸਰਚ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਫਲੂ ਸਟ੍ਰੇਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੋਜੀ G4 EA H1N1 ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਛਾਣ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਜਦ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਵਰਗੀ ਖਤਰਨਾਕ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੋਵਿਡ-19 ਨਾਲ ਹੁਣ ਤਕ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਚੀਨ 'ਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਫਲੂ, 2009 'ਚ ਆਏ ਸਵਾਈਨ

ਫਲੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ 'ਚ ਕੁਝ ਬਦਲਾਅ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਸਾਇੰਸੇਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਫਲੂ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਸਟ੍ਰੇਨ 'ਚ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀੜਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਸੁਰੂਆਤੀ ਖੋਜ 'ਚ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਟ੍ਰੇਨ ਸੂਰਾਂ 'ਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੋਜਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ 'ਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਰੂਪ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਚ ਬਹੁਤ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਫੈਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਾਇਰਸ 'ਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਲੱਛਣ ਹਨ ਜੋ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਾਇਰਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਵਾਇਰਸ ਨਵਾਂ ਹੈ, ਇਸ 'ਚ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਜਰਨਲ 'ਚ ਰਿਸਰਚਰਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਰਾਂ 'ਚ ਵਾਇਰਸ ਨੂੰ ਨਿਰਯਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਅ ਤੇ ਸੂਰ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗਲਵਾਨ ਝੜਪ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਚੀਨ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਲੱਦਾਖ ਦੀ ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਝੜਪ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਚੀਨੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ੀ ਜਿਨਪਿੰਗ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਗਲੀਆਂ ਉਠਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਕ ਚੀਨ ਨੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਮੀਡੀਆ ਬ੍ਰੈਂਡਿਟਵਾਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀਬੋ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੀਨ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ

ਕਿ 15 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਈ ਝੜਪ ਵਿਚ 20 ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ ਜਿਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਉਥੇ ਚੀਨ ਦੇ 40 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਗਲੋਬਲ ਟਾਈਮਜ਼' 'ਚ ਹੁ ਜਿਨ ਨੇ ਇਕ ਟਵੀਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਝੜਪ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀਬੋ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕੋਵਿਡ 19 ਤੋਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਕਰੋੜ ਨੂੰ ਪਾਰ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਜਾਨ ਹਾਕਿੰਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮੁਤਾਬਕ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤਕ ਕੋਵਿਡ 19 ਤੋਂ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਕੇ 97 ਲੱਖ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਨੋਵਲ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਲਗਪਗ ਪੰਜ ਲੱਖ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਸਿਸਟਮਜ਼ ਸਾਇੰਸ ਐਂਡ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਲੈਟੇਸਟ ਅਪਡੇਟ ਮੁਤਾਬਕ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਵੱਧ ਕੇ 9776963 ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਸ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਕੇ 493609 ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ।

10239 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਪਾਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹੁਣ ਤਕ 25 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਨਸ ਹਾਪਕਿੰਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਰਿਸੋਰਸ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਨਿਊਜ਼ ਏਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਈ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹੁਣ ਤਕ 25 ਲੱਖ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ 593 ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਛੇ ਲੱਖ 79 ਹਜ਼ਾਰ 308 ਲੋਕ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ 25 ਹਜ਼ਾਰ 480 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਰਿਕਾਰਡ 45,000 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਮੁਤਾਬਕ ਦੁਨੀਆਭਰ 'ਚ ਹੁਣ ਤਕ 96 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਭਰ 'ਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 4,91,128 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। WHO ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਦੁਨੀਆਭਰ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਇਕ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਮਲੇ ਹੋਣਗੇ।

ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਮਲੇ
ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ 2467658 ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ 125.046 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਟਾਪ 'ਤੇ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੀਐਸਐਸਈ ਮੁਤਾਬਕ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕੋਵਿਡ 19 ਤੋਂ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਦੇ 1274974 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 55961 ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂਕੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤਕ ਨੋਵਲ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਨਾਲ 43498 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਟਲੀ ਵਿਚ 34708, ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ 29781, ਸਪੇਨ ਵਿਚ 28338, ਮੈਕਸਿਕੋ ਵਿਚ 25779 ਭਾਰਤ ਵਿਚ 15301 ਅਤੇ ਈਰਾਨ ਵਿਚ

ਪੀਟੀਸੀ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਮੌਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਪੀਟੀਸੀ (ਓਖਲਾ) ਚੈਨਲ ਦੇ ਐਂਕਰ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਦਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੋਰੋਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਤੇ ਫਿਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਕਈ ਦਿਨ ਵੈਂਟੀਲੇਟਰ ਉਪਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਵਕਤੀ ਮੌਤ ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ। ਬੇ-ਏਰੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੇਡੀਓ ਮਾਲਕਾਂ, ਹੋਸਟਾਂ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ, ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਵੈਟੀਕਨ ਨੂੰ ਦੋ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਚੀਨ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਨੀਤੀ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕਿਆ ਚੀਨ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਚੀਨ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਜਾਤੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਲਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦਮਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਜਲਾਵਤਨੀ ਝੱਲ ਰਹੇ ਚੀਨੀ ਵਿਸ਼ਲ ਬਲੋਅਰ ਗੁਓ ਵੇਂਗੋਈ ਨੇ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਵੈਟੀਕਨ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਦੋ ਅਰਬ ਡਾਲਰ (ਕਰੀਬ 151 ਅਰਬ ਰੁਪਏ) ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ।

ਗਲਬਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਘਿਣਾਉਣੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਹੈ। ਉਹ ਬੀਜੀਵਾਈ ਨਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਜੈਕਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਬੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬਲੂ (ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ), ਜੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਗੋਲਡ (ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖਰੀਦਣਾ) ਤੇ ਵਾਈ ਯੈਲੋ (ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ ਦੇ ਜਾਲ 'ਚ ਫਸਾਉਣਾ)। ਬ੍ਰੈਂਡਿਟਵਾਰਟ ਨਿਊਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਓ ਨੇ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ 2014 ਤੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ ਤਹਿਤ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇਕ ਤੈਅ ਫੀਸਦੀ ਬੀਜੀਵਾਈ ਲਈ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਥਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਲਈ ਬੀਜੀਵਾਈ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਟਾ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕੋਟਾ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਤੰਬਰ 2018 'ਚ ਵੈਟੀਕਨ ਨੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਇਕ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਚੀਨ ਦੇ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚਾਂ 'ਚ ਬਿਸ਼ਪ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੈਟੀਕਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਾਨ ਏ. ਏਲੇਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵੈਟੀਕਨ ਨੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵੈਟੀਕਨ ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕੀ ਬ੍ਰੈਂਡਿਟਵਾਰਟ ਨਿਊਜ਼ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦਿ ਵਾਰ ਰੂਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਗੁਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਪੈਸਾ ਵਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚਾਂ ਦੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਵੈਟੀਕਨ ਸਿਟੀ, ਇਟਲੀ ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਚਿਠਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਰਬਪਤੀ ਵਿਸ਼ਲ ਬਲੋਅਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਸੀਸੀਪੀ) ਵੈਟੀਕਨ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਦੋ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਬਜਟ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦਮਨ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਲਈ ਵੈਟੀਕਨ ਨੂੰ ਇਹ ਰਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਓ ਮੁਤਾਬਕ ਚੀਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਆਪਣਾ

ਦੇਵੇਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਿਆਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ, ਚਰਚਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਆਲਮੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ।

Law Office of NIRWAN & ASSOCIATES

www.Nirwanlaw.com

Jagdip S. Nirwan Esq.

BUSINESS INC.

- > Incorporation
- > Articles of Incorp
- > Dissolution
- > 501© Non-Profit

IMMIGRATION LAW

- > Adjustment
- > Citizenship
- > Employment
- > Appeals-IJ/
- > Family & Finance Visa
- > Board/Federal Ct
- > Labor Certification
- > Investor Visas
- > Removal & Deportation Defense

TAX LAW

- > Offer in Compromise
- > Payment Plans
- > File Back Taxes
- > Tax Preparation
- > Audits
- > Appeals
- > Tax Court Rep
- > IRS/EDD/FTB Representation
- > Personal & Business
- > Income Tax Filling

1104 CORPORATE WAY, SACRAMENTO CA 95831

Tel: 916-832-3144

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਚੀਨ ਦੀ ਪੌਸ ਅੱਗੇ ਭਾਰਤ ਅੜਿਆ

ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ 'ਚ ਐਲਾਈਸੀ 'ਤੇ ਚੀਨੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੀ ਅਗਲੇ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਆਪਣੇ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਇਜ਼ਾਫ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਚੀਨ ਨੇ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਗਸ਼ਤ 'ਚ ਅੜਿੱਕਾ ਡਾਹੁਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸੈਕਟਰ 'ਚ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਤਾਂ ਹੋਈ ਪਰ ਚੀਨ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਤਣਾਅ ਵੱਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਦਰਮਿਆਨ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਤੇ ਹੋਰ ਤਲਖੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਡੋਕਲਾਮ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਬਲਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਪਾਰਕ ਜੰਗ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਾਹਰ ਇਸ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿਸਥਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਏਸ਼ੀਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਐਲਾਈਸੀ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਵਰਨਾ ਹਾਲਾਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣਗੇ। ਹੁਣ ਜਦ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਸੌ ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗਾੜਨ ਲਈ ਚੀਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਮਾਈਕ ਪੌਂਪੀਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਰਹੇ ਚੀਨ ਕਾਰਨ ਉਹ ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਘੱਟ ਕਰ ਕੇ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੀਨ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ, ਵੀਅਤਨਾਮ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੋਰਿਸ ਜੋਨਸਨ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਵਿਚਾਲੇ ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਘੇਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਲਾਈਸੀ 'ਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਘੁਸਪੈਠ ਤੇ ਟੈਂਟ ਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਚੀਨ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਮ ਰੁਖ਼ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਫੋਰੀ ਹੱਲ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
 Editor in Chief & Publisher
 e-mail: bsma54@gmail.com
 Tel : 510-938-7771, Ph : 510-516-3536

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Pardes Times (2nd office)
 Ranjit Kandola, Managing Editor
 530-315-1020, email-Kandola@macloans.net

Buta Ram joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

RAJ BUDWAL
 MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
 8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardesitimes.com
 by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਇਹ ਰਾਹਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਕੋਰ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਲੰਬੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਚੀਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਵੀ ਬਣੀ ਸੀ ਪਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਜੂਨ ਨੂੰ ਚੀਨੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ? ਗਲਵਾਨ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀ ਜੇ ਕੁਝ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਾਂਤੀ-ਸਹਿਯੋਗ ਦੀਆਂ ਫਰਜ਼ੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚੀਨ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੱਕਾਰ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ 'ਚ ਪਾਉਣਾ। ਚੀਨ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ

ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਜ਼ਰੂਰਤ ਚੀਨ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਏ-ਤੋਬਾ ਮਚਾਉਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਆਰਥਿਕ ਤਾਕਤ ਕਿੱਦਾਂ ਬਣੇ? ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਚੀਨ ਇਕ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣਿਆ। ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਵੀ ਚੀਨ ਦੀ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸਹੀ ਸਬਕ ਸਿੱਖੇ। ਚੀਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਟਰੇਡ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਸਦਾ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਠਿੱਠੀ ਲਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤਰਾਸ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ

ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਤੇ ਆਪਸੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗਣ 'ਚ ਮਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਤੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਚੌਕਸੀ ਵੀ ਵਧਾਉਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੈਰਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਚੀਨੀ ਫ਼ੌਜ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰਕਤ ਮੁੜ ਕਰੇ ਜਿਹੇ ਜਿਹੀ ਉਸ ਨੇ ਲੱਦਾਖ ਅਤੇ ਸਿੱਕਮ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰਵਾਦੀ ਰਵੱਈਏ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਖੁਦ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਏ। ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਦੇਸ਼

ਪਿਆ ਚੀਨ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਧਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਵੀ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੰਢ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਢਾਹ ਲਾਈ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਗਿਣੀ-ਮਿੱਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਪੰਗਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਵਿਵਾਦ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਆਪਸੀ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਕੀਕਤ ਕੀ ਹੈ? ਉਹੀ ਜਾਣਨ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭਲਾਈ ਇਸੇ 'ਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਨਾਪਾਕ ਹਰਕਤਾਂ ਦਾ ਹਰ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਮੂੰਹ-ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਰਹੇ।

ਆਖ਼ਰ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਵਾਸ?

ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਅਤੇ ਨਸਲਵਾਦ ਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸੰਸਾਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਭੇਦਭਾਵ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਸਲੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਣ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਹਨ। ਉਹ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕਿਉਂ ਬਣਦੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਵਾਪਰੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕੀ ਹੈ? ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿੱਖ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੀ ਇਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੋਚਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀਅਤ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਵੇ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਪਿੱਛੇ ਜਾਤੀਗਤ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ

ਬਚਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਵਜੋਂ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਏ। ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 1947 ਵਿਚ ਜੋ ਵਰਤਾਰਾ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇਹ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹਦੂਦ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਉਜਾੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਨ

ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਚ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਨ 1951 ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਆਮ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬਹੁਤ

ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਵਾਲਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤਨਖ਼ਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਰਿਹਾਇਸ਼, ਸਿੱਖਿਆ, ਜਨਤਕ ਸਹਾਇਤਾ, ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਰੱਖਣ, ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਪਰਾਲਾ ਸੀ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਿਜਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਸੀਬਤ ਵੇਲੇ ਬਣੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿਜਰਤ ਦਾ ਸਮਾਨ-ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਲਫ਼ਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਲੋਕ ਹਿਜਰਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਨੌਜਵਾਨ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

'ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼' ਦੇ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ

(1) ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ	(10) ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਲ	(19) ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ	(28) ਹੈਰੀ ਸਿੱਧੂ
(2) ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ	(11) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	(20) ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ	(29) ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ
(3) ਗੈਰੀ ਬਸਰਾਏ	(12) ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	(21) ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	(30) ਰਾਜ ਬਡਵਾਲ
(4) ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਾਡਲੀ	(13) ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਜਸਵਾਲ	(22) ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ	(31) ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
(5) ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ	(14) ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ	(23) ਸ਼੍ਰੀ ਸੁੱਚਾ ਰਾਮ ਜੀ	(32) ਡਾ. ਭੁੱਪਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ
(6) ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ	(15) ਡਾ ਦਲਵੀਰ ਪੰਨੂ	(24) ਜੌਹਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	(33) ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਮੱਲੀ
(7) ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	(16) ਡਾ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ	(25) ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ	(34) ਹਰਜੀਤ ਗਿੱਲ
(8) ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	(17) ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ	(26) ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿਜਰ	(35) ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀ
(9) ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ	(18) ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ	(27) ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਜਰ	(36) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ (ਡੀਪੀਏ)

ਚੀਨ ਨੇ ਦੁਖਦੀ ਰਗ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦੇ ਦਿੱਤਾ

ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੀਨ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਣਾਵੇ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੀਤੀ ਘਾਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਫੌਜੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਇੰਜ ਘਬਰਾਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਗੈਰ-ਫੌਜੀ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਚੀਨ ਦੇ ਅੱਖਰ ਵੱਧਣ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੁਖਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਅਤੇ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਇਹ ਸਮਝ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤਾਕਤ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਦਾਦਾਗਿਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਰੁਨੇਈ ਵਰਗੇ ਛੋਟੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣ ਦੀ ਹਿਮਾਕਤ ਤਾਂ ਖੂਬ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਤਿੱਬਤ, ਪੂਰਬੀ ਤੁਰਕਸਤਾਨ (ਚੀਨੀ ਨਾਂ ਸ਼ਿੰਜਿਆਂਗ), ਦੱਖਣੀ ਮੰਗੋਲੀਆ ਵਰਗੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ, ਮਕਾਓ ਅਤੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਟਿੱਪਣੀ 'ਤੇ ਚੀਨੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਹੀ-ਲਾਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਚੀਨ ਵਿਚ 1949 ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਬੀਜਿੰਗ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਣ ਅਤੇ 'ਵਨ ਚਾਈਨਾ ਪਾਲਿਸੀ' ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਝੁਕ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਹਮਲਾਵਰ ਤੇਵਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ, ਚੀਨ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਮੂਹਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਰੇ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਤਿੱਬਤ, ਤੁਰਕਸਤਾਨ, ਦੱਖਣੀ ਮੰਗੋਲੀਆ, ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਅਤੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਦਿਖਾਵੇ। ਚੀਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਖਣ ਵਾਲੀ ਰਗ ਹੈ ਤਿੱਬਤ। ਲੱਦਾਖ, ਸਿੱਕਮ ਅਤੇ ਅਰੁਣਾਚਲ ਵਿਚ ਚੀਨ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਤਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 1951 ਵਿਚ ਉਹ ਤਿੱਬਤ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਤਕ ਆ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਉਦੋਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੇ ਤਰਕਹੀਣ ਗੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦ ਤਿੱਬਤ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਤਿੱਬਤ ਦੱਸ ਕੇ ਦਾਅਵਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਡੋਕਲਾਮ, ਪੈਂਗੋਂਗ ਝੀਲ ਅਤੇ ਗਲਵਾਨ ਆਦਿ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅਤੇ ਚਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਅਰਬਹੀਣ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਉਲਝਣ ਦੀ ਥਾਂ

ਪੂਰੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੁਕਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੱਬਤ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੱਦ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇ। ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਦਲ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਕਦਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ

ਝਟਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਉਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਟੀਚਾ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਦੇ ਅਗਲੇ ਅਵਤਾਰ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਵੁਹਾਨ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਭਾਵੇਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ, ਚੀਨ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਤਕ ਅਮਰੀਕਾ, ਜਰਮਨੀ, ਜਾਪਾਨ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਮੇਤ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਚੀਨ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਹਿੰਮ

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਈ ਇੱਥੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਚੀਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਾਮਾਤਰ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਹੋਣਗੇ।

ਵਿਜੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ

ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਭਵਨਾਂ 'ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਦਸ ਮਾਰਚ ਦੇ ਦਿਨ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਵੀ ਚੀਨ ਦੀ ਦੁਖਦੀ ਰਗ ਹਨ। ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਜੀ-ਹਜ਼ੂਰੀ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਮਹਿਮਾਨ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਚੀਨੀ ਸੱਤਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਦਾਦਾਗਿਰੀ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਤੇ ਵੀ ਭੜਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਨੂੰ ਨੋਬਲ, ਟੈਂਪਲਟਨ ਅਤੇ ਮੈਗਾਸੈਸੇ ਐਵਾਰਡ ਵਰਗੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਤਮਾਮ ਮੁੱਖ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਰਤਨ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰੇਗਾ ਬਲਕਿ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਅਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਬ੍ਰਹਮ-ਅਸਤਰ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਚੀਨੀ ਸੱਤਾ ਨੂੰ

ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੰਨ 1951 ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੂੰ ਤਿੱਬਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨੇ 1954 ਵਿਚ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਜੋ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਤਿੱਬਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੇ ਇਕ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਤਿੱਬਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੋ ਵਣਜ ਦੂਤਘਰ ਚਲਾਉਣ, ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਟੁਕੜੀਆਂ ਰੱਖਣ, ਵਪਾਰ ਮੰਡੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਤੰਤਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਜੋ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੀਤੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੀਨ ਸਰਕਾਰ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਲਹਾਸਾ ਵਿਚ ਵਣਜ ਦੂਤਘਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਠੁਕਰਾਉਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ

ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਅਸੀਮ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਲਈ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਐਲਾਨਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਦਰੋਹ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ। ਇਹ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨੀ ਬਰਾਮਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਚੀਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਆਪਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਗੁਆ ਬੈਠਣਗੇ। ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਚੀਨ ਵਿਚ ਤਿਆਨਮਿਨ ਚੌਕ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਡੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਸਿਰਫ ਫੌਜੀ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕੂਟਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਅਪਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਉਸ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਨੇਪਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਥੇ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਬਣਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਚੀਨ ਵਿਰੁੱਧ ਹਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਨੇਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ। ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਘਿਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਹਰਕਤਾਂ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਚੀਨ ਦੀ ਬੁਖਲਾਹਟ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਚੀਨ ਨੂੰ ਮੂੰਹ-ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ

ਚੀਨ ਨੇ 45 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲਗਪਗ 800 ਚੀਨੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕਰਨਲ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਟੁਕੜੀ 'ਤੇ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਜੰਗ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕਰਨਲ ਸਮੇਤ 20 ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਗਏ। ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰੀ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਸਹਿਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਲੱਦਾਖ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਉਹੀ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 1962 ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੇ ਜੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਧੇ ਇਸ ਤਣਾਅ ਪਿੱਛੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਰਨ ਮੰਨੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਐਲਏਸੀ) ਦੇ ਨਾਬੂ ਲਾ ਪਾਸ (ਸਿੱਕਮ) ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਚੀਨ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਪੈਟਰੋਲਿੰਗ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਨੇ ਸੁਲਝਾ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜੇਕਾ ਚੀਨੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਜਮਾਵਤਾ ਭਾਰਤੀ ਸਰਹੱਦ ਐਲਏਸੀ ਦੇ ਪਾਰ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਚੀਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਵਰਨਬੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਤਰ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 22 ਮਈ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਮਨੋਜ ਮੁਕੰਦ ਨਰਵਾਨੇ ਨੇ ਲੱਦਾਖ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਵਾਈ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਚੀਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਫੌਜ

ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੰਗਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਜੀਤ ਡੋਵਾਲ ਨਾਲ ਇਕ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤੇਵਰ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤੋੜਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਦਾ ਭਾਰਤ ਸੰਨ 1962 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਜੰਗ ਨਾਲੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ। ਚੀਨ ਇਸ

ਹੈ। ਕੱਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੋਵਿਡ-19 ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 21ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਇਕ ਮਹਾਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਜਣ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੀਐਮ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੇ ਚੀਨ, ਦੂਸ-ਰੀਆਂ ਮਹਾ-ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੇਚੈਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਪਾਨ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧ ਬਣਾਏ ਹਨ।

ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾਰੋਲੋ

ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ 70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੇੜੇ ਵਧੀਆ ਸਫ਼ਰਾਂ, ਪੁਲਾਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਅਤੇ ਬੰਕਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤੀ, ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ, ਟੈਂਕ, ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਚੀਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਣਨੀਤਕ ਅਤੇ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਚਾਲ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਵੱਧਦਾ ਦਬਾਅ ਵੀ ਉਸ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬੈਲਟ ਐਂਡ ਰੌਡ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗਵਾਦਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤਕ ਬਣੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਸ 'ਚ ਭਾਰਤੀ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

ਹਾਲੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਜੜੀ ਬੈਠਾ ਹੈ ਨਸਲਵਾਦ

ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ

25 ਮਈ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਿਨੇਸੋਟਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਿਰ ਮਿਨੀਆਪੋਲਿਸ 'ਚ ਇਕ ਗੋਰੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਹੱਥੋਂ ਸਿਆਹਫਾਮ ਜਾਰਜ ਫਲਾਇਡ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਨਸਲਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਲਹਿਰ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਾਰਜ ਫਲਾਇਡ ਨੂੰ 20 ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਨਕਲੀ ਨੋਟ ਨਾਲ ਸਿਗਰਟ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡੈਰਿਕ ਚੌਵਿਨ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਲਿਆ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 8.46 ਮਿੰਟ ਤਕ ਗੋਡੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਧੌਣ ਨੂੰ ਨੱਪੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਜਾਰਜ ਫਲਾਇਡ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ 14 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਆਹਫਾਮ 27 ਸਾਲਾ ਰੋਸ਼ਰਡ ਬਰੁੱਕਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲੋਂ ਟੈਸਰ ਗੰਨ ਖੋਹ ਕੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟੈਸਰ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਲਟ ਦਾ ਕਰੰਟ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭੱਜ ਰਹੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਸਿਰਫ 5 ਸਕਿੰਟ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਬੂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਮੌਤ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਨੇ ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਪੱਚੀ ਮਈ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਜਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਈ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਗਜ਼ਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨਾਲ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਗ ਤਕ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਐਂਟਿਫਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਐਂਟਿਫਾ ਇਕ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਂਟਿਫਾਸਿਸਟ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਤੋਂ ਟਰੰਪ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਅਮਰੀਕੀ-ਅਫਰੀਕੀ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਦਿਨ 1462 ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜਦ ਕੋਲੰਬਸ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਲੱਭਣ ਤੁਰਿਆ ਸੀ, ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਵੱਤਿਆ। ਗੋਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਾਂਭਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹੁਣ ਮੂਲ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਏ ਵਿਚ ਲੂਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਕਰੂਪ ਚਿਹਰਾ ਯੂਰਪੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਉਥੋਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਾਹੁਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਸ਼ਟ-ਪੁਸ਼ਟ ਅਫਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਨ 1600 ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਗੋਰੇ ਲੋਕ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਕੇ ਵਸਣ ਲੱਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਪ੍ਰਥਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ੁਲਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਕਾਊ ਵਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਨੂੜ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਂ-ਪਿਉ ਬਬੇਰੇ ਤਰਲੇ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਨਾ ਕਰੇ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਸੁਣਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਬੜੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਾਨੀਬੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੈਤੋ ਨੇ ਕਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ 2017 ਵਿਚ 'ਭਗੋੜੇ ਗ਼ੁਲਾਮ' ਨਾਮੀ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ੁਲਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜਾ ਕੈਦੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਰੀਕੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਡੰਡੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਥੱਕ ਕੇ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਟੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਾਂਟਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ

ਕਿੱਲ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਇਹ ਫਾਂਟੇ ਵੱਜਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਦੁਖਦਾਈ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਾਚੂਸਟ ਵਿਚ 1641 ਵਿਚ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਖ਼ਿਲਾਫ ਵਿਦਰੋਹ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਰੀਕੀ-ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਧਮਕਾਉਣ ਲਈ ਕੁਕਲਕਸ ਕਲੈਨ ਨੇ

1867 ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਪਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸੰਨ 1873 ਵਿਚ ਕੋਲਫੈਕਸ ਤੇ 1874 ਵਿਚ ਕੋਸ਼ਟ ਨੇ ਸਿਆਹਫਾਮਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਤਿੰਨ ਗੋਰੇ ਮਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ 40 ਤੋਂ 50 ਕਾਲੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਇਹ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੀਕ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਰੁਕਿਆ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾ ਲਿਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਕਿ ਗੋਰਿਆਂ ਤੇ ਕਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਸੰਨ 1890 ਤੋਂ 1940 ਤੀਕ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਜਿਮ ਕਰੋਅ ਯੁੱਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਜ਼ੁਰਮਾਂ ਲਈ ਗੋਰੇ ਸਿਆਹਫਾਮਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਗੇ ਲਾ ਦਿੰਦੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਜਾਂ ਇੰਜ ਕਹਿ ਲਓ ਕਿ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲਵਾਕੀ, ਵਿਸਕੋਂਸਿਨ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਾਇਬਘਰ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ 'ਚ ਅਨੇਕਾਂ ਅਫਰੀਕੀ-ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1948

ਵਿਚ ਫੌਜ 'ਚ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਸਿਵਲ ਰਾਈਟਸ ਐਕਟ 1964 ਵਿਚ ਸਭ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਫਰੀਕੀ-ਅਮ-

ਰੀਕੀ ਮੂਲ ਦੇ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣੇ। ਅਫਰੀਕੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੱਟਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਮਾੜਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਕਸਰ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਓਕ ਕ੍ਰੀਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ 5 ਅਗਸਤ 2012 ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਰਫਿਰੇ ਨਵ-ਨਾਜ਼ੀਵਾਦੀ ਸਾਬਕਾ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਵੇਡ ਮਾਈਕਲ ਪੇਜਰ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਡੂੰਘੇ ਸਦਮੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੁੱਜਣ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਸਦਕਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਟਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੋਕਾ ਦੀ ਦਲੇਰਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਵੱਡਮੁੱਲੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਾਲੋਕਾ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮੇਂ ਹਮਲਾਵਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ 7 ਕੀਮਤੀ ਜਾਨਾਂ ਅਜਾਈ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ 3 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ 11 ਸਤੰਬਰ 2000 ਨੂੰ ਹੋਏ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਸਟੋਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਰਹੇ ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ ਵਾਸੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫਿਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਤੇ 5 ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਇਸ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਹੁਣ 14 ਜੂਨ 2020 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਨੇ ਸਮੂਹ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਆਮ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਕਦੋਂ ਬਣਨਗੇ ਤੇ ਨਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਫ਼ਰਕ

ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ

ਸਭ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਪਰਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੇਠਲੇ ਚਪੜਾਸੀ ਤਕ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਤਕ ਕੰਮ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਤੌਬਾ ਕਰਾ ਕੇ ਹੀ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਗੱਲ-ਗੱਲ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇਬ 'ਚ ਪਵਾਂਦੇ ਨੇ, ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਕ ਸੱਚੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹਾਂ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਕਹਿਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ।

ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਜਾਣ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੇਡ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਲਾਕਡਾਊਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਨਲਾਈਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਬੋਰ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮਨ ਕਿਤੇ ਘੁੰਮਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਜਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਘੁੰਮਣ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੂਨ-ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਏਸੀ ਵਾਲੇ ਕਮਰਿਆਂ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਵੀ ਲਈਏ।

ਸਾਡਾ ਬੇਟਾ ਸੱਤੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ

ਆਨਲਾਈਨ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਛੇ ਵਜੇ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਕਮਲ (ਸਾਡੀ ਨੂੰਹ) ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ। ਏਨੇ ਨਾਲ ਸੈਰ ਕਰ ਆਈਦੀ ਹੈ। ਬਾਰਾਂ ਜੂਨ ਨੂੰ ਬੇਟੇ ਨੇ ਨਵਾਂ ਪਾਰਕ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਾਰਕ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਕਾਰ

ਦੀ ਡਿੱਗੀ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਪਾਰਕ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਪਾਰਕ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਲਮਟ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚਲਾ ਲਓ ਇੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਸਾਈਕਲ। ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿਰੇ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗੋਲ ਚੱਕਰ ਬਣਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸੜਕ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮੀਲ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੜਕ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਪੋਤੀਆਂ ਜਸਲੀਨ ਤੇ ਸੁਖਮਨੀ ਨੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਨੂੰ ਚਾਈ-ਚਾਈ ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਮਗਰ ਤੁਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬੱਚਿਆਂ ਸਾਈਕਲਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਚਲਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁਰ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਾ

ਮਿਲੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਕਮਲ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਬੱਚੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਹੇ। ਸਾਡੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਹਵਾਈਆਂ ਉਡ ਗਈਆਂ ਕਿ ਬੱਚੀਆਂ ਕਿੱਧਰ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ? ਰਸਤੇ ਦੇ ਅੱਧ ਕੁ ਤੋਂ ਕਮਲ ਕਾਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈ। ਮੈਂ ਤੇ ਸੱਤੀ ਸਿੱਧੇ ਤੁਰੇ ਗਏ। ਕਮਲ ਤੇ ਸੱਤੀ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਮਿਲ ਗਏ,

ਫੋਨ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਨਾਂ ਦਿਸੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਾਹ ਦਾ ਕਿਧਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰੋਂਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਬੇਟੇ, ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰਾਹ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜ ਗਈਆਂ ਹਾਂ। ਬੱਚੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਮੀ-ਪਾਪਾ ਦਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਹਰ ਕੋਈ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਜਸਲੀਨ ਦੇ ਦੱਸੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਕਮਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ

ਦੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ? ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਕਮਲ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਬੱਚੇ ਲੱਭ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਦੋ ਬੱਚੀਆਂ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ। ਓਧਰੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਗੱਡੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ।

ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਜਿੰਨਾ ਦੇ ਨਾਮ ਜਸਲੀਨ ਤੇ ਸੁਖਮਨੀ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਸੇ ਵਕਤ ਪੁਲਿਸ ਜਸਲੀਨ ਤੇ ਸੁਖਮਨੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਬੱਚੀਆਂ ਤੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪੁੱਛੇ।

ਇੱਧਰ ਕਮਲ ਨੂੰ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਉਮਰ ਪੁੱਛੀ। ਪੁਲਿਸ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਓਨਾ ਚਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹੀ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਦੂਜੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਕੋਈ ਅੱਧੇ-ਪੌਠੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦੋ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਾਰਕ 'ਚ ਲੈ ਆਏ। ਬੱਚੀਆਂ ਸਹੀ-ਸਲਾਮਤ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਸਾਹ ਵਿਚ ਸਾਹ ਆਇਆ। ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੈਲਕਮ ਕਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਇੰਜ ਵਾਪਰਦਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ, ਜੇ ਖੁਦਾ ਨਾ ਖ਼ਾਸਤਾ ਬੱਚੀਆਂ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਬੇਲੋੜੇ ਝਮੇਲਿਆਂ

Conversation with Children's Advocate Mayra Alvarez

Kids Could Go Hungry If There's A Census Undercount

School lunch programs – an essential lifeline during the pandemic -- are going broke, and a 2020 Census undercount will damage them even more, says children's advocate Mayra Alvarez.

Pilar Marrero
Ethnic Media Services

School lunch programs, which fed nearly half of American's school-children before the Coronavirus, have turned into a lifeline for families hit by unemployment and rising food prices during the pandemic.

Many of those programs are now going broke, and their very existence over the next decade depends on the population numbers being gathered by the U.S. Census in communities that are considered "hard to count," says Mayra E. Alvarez, President of The Children's Partnership, a nonprofit which advocates for underserved children.

When asked about the impact of the U.S. Census, which is conducted every ten years and has been delayed and disrupted (but NOT canceled) by the pandemic, Alvarez mentions this program first, although it's hardly the only one that would be affected if there is a severe undercount of children and low income families.

In the past three months, school lunch programs have lost at least \$1 billion during lockdowns and

school closures that eliminated the revenue from families who were able to pay for the meals.

At the same time, costs have outstripped federal reimbursements for the emergency meals. Relief bills passed by Congress have helped, but the long-term survival of the programs depend on data from the 2020 Census.

For populations concerned with survival, filling out or responding to the 2020 Census may seem a distant priority.

But nothing is more important for vulnerable families than an accurate count, says Alvarez.

For starters, the biggest, most impactful federal and state programs that serve the health and well-being of children and families depend on formulas driven by census data.

The more people that are counted, particularly in those communities that need a variety of programs, the more money is allocated to serve them.

"We can point to Medicaid and CHIP (Children's Health Insurance Program), two fundamental programs for

health care, which are partly based on census numbers," said Alvarez.

"The programs that rely on census data are the ones the majority of people rely on, like Medicaid, food stamps, cash assistance."

Medicaid, for example, is "part of a formula that distributes money to states, based on population and income; the states put money in and the federal government matches it."

Experts estimate that the federal government provides between \$1,700 and \$2,000 for each person counted in the census.

For a minimum wage earner who's a single mother of two, being counted or not counted in the census "can make a whole world of difference," Alvarez says.

"If there is no adequate reflection of people like her in the census data, she may not be able to qualify for food stamps or enroll her children in child care because there won't be enough slots," Alvarez explains.

"She may also lose out on health coverage for her children, not find space in a neighborhood school

and have to bus her children to another school. She might have to go farther away to find a hospital if the child gets sick because the hospital wasn't built in her community since the population count did not reflect her presence," she continues.

"This could be a very dire situation if the undercount is severe."

"It is so much more important to be accurate right now because so many families are struggling," Alvarez says. "These programs pretty much impact every aspect of their lives."

Going back to school lunches, Alvarez says, an undercount of children and families could mean more hunger at a time when it's unclear how soon will schools be able to go back to some kind of "normality"

"If families that have kids that depend on free and reduced lunch are undercounted, there will not be as many resources to make sure they are eating when they go to school," Alvarez says. "These are kids that may not be able to eat at home or bring money for lunch."

ਚੀਨ ਦੀ ਅੜੀ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ

ਲੱਦਾਖ਼ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਗਲਵਾਨ ਨਦੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਬਣਾਲੀਅਨ ਕਮਾਂਡਰ ਸਣੇ 20 ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਉਭਾਲੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੀਨ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪੈਂਗੋਂਗ ਸੋ (ਝੀਲ) ਇਲਾਕੇ ਉਤੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਜਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਅੱਠ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਢਲਾਨਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਫਿੰਗਰਜ਼' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੈਂਗੋਂਗ ਝੀਲ ਵਿਚ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਚੀਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਢਲਾਨਾਂ ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਥੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ, ਸਗੋਂ ਮੁਕਾਮੀ ਬੋਧੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੀ ਚੀਨੀਆਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੋਧੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਗਲਵਾਨ ਨਦੀ ਵਾਲੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ 1962 ਤੋਂ ਫੌਜੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 19-20 ਅਕਤੂਬਰ, 1962 ਨੂੰ ਹਿੰਦ-ਚੀਨ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਚੀਨ ਨੇ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਪੈਂਗੋਂਗ ਝੀਲ ਅਤੇ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਖਿੱਤਿਆਂ ਉਤੇ ਚੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਟੱਟ ਅੰਗ ਹਨ ਪਰ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਅਕਸਾਈ ਚਿੰਨ ਜੇ ਤਿੱਬਤ ਤੋਂ ਸਿਨਜਿਆਂਗ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਲੱਦਾਖ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਚੀਨ ਨੇ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ ਇਤਰਾਜ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਜਿੱਥੇ ਬੀਤੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੱਡ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਦੋਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦਾ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਖਿੱਤਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸ਼ਕਸ਼ਗਾਮ ਵਾਦੀ ਨੂੰ 1963 ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੀਨ ਨੂੰ ਅਕਸਾਈ ਚਿੰਨ ਤੇ ਸ਼ਕਸ਼ਗਾਮ ਵਾਦੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਸਿਨਜਿਆਂਗ ਸੂਬੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਮਿਲ ਗਈ। ਉਂਜ ਚੀਨ ਨੂੰ ਨਾਲ ਹੀ ਦੌਲਤ ਬੇਗ ਓਲਡੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਗੜਬੜਦਾਰ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸੂਬੇ ਸਿਨਜਿਆਂਗ ਨੂੰ ਅਕਸਾਈ ਚਿੰਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਪੱਖ ਅਹਿਮ ਸੜਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਸਿਨਜਿਆਂਗ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ

ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਹਿਮ, ਚੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਉਸ ਸੜਕ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਹਨ, ਜਿਹੜੀ ਪੈਂਗੋਂਗ ਸੋ ਅਤੇ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਨੂੰ ਦੌਲਤ ਬੇਗ ਓਲਡੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਦੌਲਤ ਬੇਗ ਓਲਡੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਵੀ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਵੱਡੇ ਮਾਲਵਾਹਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੱਕ ਉਤਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਤਣਾਅ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਦੀ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮਤੀ ਹੋਈ ਕਿ ਚੀਨ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਦੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਾਰਨ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਬਣਾਲੀਅਨ ਕਮਾਂਡਰ ਅਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਲਹਿਰ ਫੈਲ ਗਈ। ਇਹ ਫੌਜੀ ਦਸਤਾ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਥੇ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਥੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਝੜਪ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ 20 ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 30-40 ਚੀਨੀ ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਕਮਾਂਡਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ ਚੀਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੀਨ ਨਾਲ 54 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਵਪਾਰ (ਅਦਵਾਦਰਸ਼ ਬਾਲਅਨਚਦ) ਪਾੜਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੰਜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਚੀਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ 70 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੈਂਬਲ ਕਰਦੀਆਂ (ਜੋੜਦੀਆਂ) ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਚੀਨ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਮੂਹ ਹੁਵਾਵੇ ਰਾਹੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ 5ਜੀ ਸੰਚਾਰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸੰਚਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ 'ਚ ਬਹੁਤਾ ਕੀਮਤ-ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਹਰ ਹਿੱਸਾ-ਪੁਰਜ਼ਾ ਚੀਨ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਨੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਕਨੀਕੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵੀ ਚੀਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਕੋਈ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲੀਆ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 5ਜੀ

ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੁਵਾਵੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਰੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਤਾਇਵਾਨ ਵੀ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਤੱਕ ਵਿਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਤੇ ਹੋਰ ਸਨਅਤਾਂ 'ਚ ਵੱਡੇ ਭਾਈਵਾਲ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਇਵਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਵੇ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਚੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਤਲਕ ਸਾਫ਼ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤਾਇਵਾਨ ਦੇ ਸਦਰ ਵਜੋਂ ਮੁੜ ਚੁਣੀ ਗਈ ਦਲੇਰ ਆਗੂ ਬੀਬਾ ਸਾਈ ਇੰਗ-ਵੇਨ ਦੇ ਹਲਫ਼ਦਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਐਮਪੀਜ਼ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਐਪਲ ਇਕ ਨੂੰ ਚਿੱਪਾਂ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਹਿਮ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਦਾਰਾ 'ਤਾਇਵਾਨ ਸੁਪਰਕੰਡਕਟਰ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ' ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਚ-ਤਕਨੀਕ ਆਧਾਰਿਤ ਕੰਮ ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਹੁਵਾਵੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਲਮੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਲਾਂਭੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਹੋਰ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਮੁਲਕ ਵੀ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਰਾਹ ਅਪਣਾਉਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਸੰਚਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਨਅਤਾਂ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ

ਰਣਨੀਤਕ ਵਸਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੈਮੀ ਕੰਡਕਟਰਜ਼, ਕੰਪਿਊਟਰ ਚਿਪਸ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਦੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਤਾਇਵਾਨੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਰਾਬਰ ਨਾਮੇ ਸਹੀਬੰਦ ਕਰਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀਵਾਂਚਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਈਚਿੰਗ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਤੇ ਸੱਦਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਤਾਇਵਾਨ ਨਾਲ ਕਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਣਾ ਕੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

ਜੀ ਪਾਰਥਾਸਾਰਥੀ

R.PAL SINGH TAX PROFESSIONAL

ENROLLED AGENT

BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLLS

TAX-INDIVIDUAL FAMILY, BUSINESS, TRUCKING, BOOKKEEPING ACCOUNTS, PAYROLLS & INCORPORATION, INSURANCE LIFE Only-Agent. NOTARY, REAL ESTATE (SVA), EXPECTING REFUND : GET MONEY BACK FAST!

E.A.

Open 7 Days
Weekends/Evenings
(Year Round Service)
Reasonable Rates
Call for Appointment

CALL: R. PAL. SINGH EA- 510-750-3464

EA 00097224, CRTP A44237 Realtor#148514,

Insurance Life- Only Agent #0G76896

39159 Paseo Padre Pkwy # 103, Fremont, CA 94538

Email:singhrpal@sbglobal.net Singhtax.com

ਜੰਗ: ਜਵਾਨ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਲੀਡਰ..

ਗੁਰਬਚਨ ਜਗਤ

ਲਗਾਤਾਰ ਟੀਵੀ ਉੱਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣਦਾ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਲੱਦਾਖ਼ ਤੋਂ 15 ਅਤੇ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਈਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਸਦਮੇ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਸੀ - ਨਹੀਂ, ਮੁੜ ਇੰਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਰਗਿਲ ਤੇ ਪੁਲਵਾਮਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਲੱਦਾਖ਼ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਬਿਆਨ ਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅੱਡੋ-ਅੱਡ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਤਰਜਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਾਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਜਿਸ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਚੱਲਦਾ ਤੇ ਜਿਸ ਗ਼ੈਰਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਸੱਚ-ਝੂਠ ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨ ਵੀ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਉਗਲ ਨਾ ਉਠਦੀ।

ਪੁਲਵਾਮਾ ਘਟਨਾ ਵੇਲੇ ਡੀਜੀਐੱਮਓ (ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਮਿਲਿਟਰੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨਜ਼) ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪੱਖ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ 'ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੂਤਰਾਂ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਝੜਪ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਾਂ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਏ ਗਏ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਕਿਆਸਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਰਮ ਸੀ। ਕੁਝ ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੇ ਚੈਨਲ ਤਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠੰਢ ਕਾਰਨ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਤੇ ਜਵਾਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇੰਝ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚਲੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਾਂ ਆਖੀਏ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਮੁਲਕ ਹੀ ਉਡੀਕੇ ਤੇ ਦੇਖੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਆਖ਼ਰ 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹੋਏ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਦਿ ਹਿੰਦੂ' ਨੇ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਡੁਪੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 'ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੂਤਰਾਂ' ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਇਕ ਲੈਫ਼ਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਤੇ ਤਿੰਨ ਮੇਜਰਾਂ ਸਣੇ ਦਸ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ 19 ਜੂਨ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਰਮ ਹੈ। ਫ਼ੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 'ਦਿ ਹਿੰਦੂ' ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ

ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਨ ਲਾਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਕਿਉਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਜਦੋਂਕਿ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕਈ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਗੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੱਦਾਖ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਗਲਵਾਨ ਤੇ ਪੈਗੋਂਗ ਸੋ ਖੇਤਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੜਪਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਫ਼ੌਜੀ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਤੇ ਫ਼ੌਜਾਂ

ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਕੁਝ ਗ਼ਲਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹੀ ਵਿਗੜ ਗਿਆ। ਇੰਝ ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਾਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਿਵੇਂ ਵਾਪਰਿਆ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇੰਝ ਅਚੰਭੇ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ? ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਰਲੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਇਸ ਜਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਫ਼ੌਜੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਉੱਤੇ ਨੇੜਿਉਂ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਸਿਸਟਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਫ਼ੌਜੀ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੇ ਦੂਜੇ ਵਸੀਲੇ ਜਿਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਆਪਣਾ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਢਾਂਚਾ ਯਕੀਨਨ ਚੀਨ ਦੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਚੌਕਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੇ ਡੋਕਲਾਮ ਘਟਨਾਚੱਕਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਕੀ ਖੱਟਿਆ? ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਟੀਵੀ ਉੱਤੇ ਉਹ ਚੀਨੀ ਢਾਂਚੇ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਥੇ ਚੀਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਬਹੁਤ

ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧੀ ਹੋਈ ਨਫ਼ਰੀ ਤੇ ਭਾਰੀ ਵਾਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰੀ ਫ਼ੌਜੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੀ ਘੋਖ ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਵਾਪਰੇ।

ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅੱਜ 19 ਜੂਨ ਦੀ ਸਵੇਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੁਖਦਾਈ ਵੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀਵੀਆਈਪੀ/ਵੀਵੀਆਈਪੀ ਜਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਫ਼ੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲੱਦਾਖ਼ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੋਰਚੇ

ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਮੁਲਕ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਪਾਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਕੋਲਾਜ ਛਪਿਆ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਸਿੱਧਿਆਂ ਹੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਕਸਬਿਆਂ/ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਮੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਆਖ਼ਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੱਦਾਖ਼ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਪੁਲਵਾਮਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਪਾਲਮ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਤੇ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਸਨਮਾਨ ਪਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ? ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਅਸੀਂ ਇੰਨੀ ਹੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ: ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਇੰਝ ਦੁਬਾਰਾ ਅਚੰਭੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਤਰਜਮਾਨ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਜਿਨਾ ਛੇਤੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇ, ਵੀਵੀਆਈਪੀ/ਵੀਵੀਆਈਪੀ ਵੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਰਨ, ਸਾਡੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਣਦਾ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲੇ।

ਆਉ, ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰੀਏ - ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਲਾਮਤੀ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਕੋਵਿਡ-19 ਅਤੇ ਹਿਜਰਤ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਵੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕੌਮੀ ਆਮ ਰਾਇ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਚੱਲੇ ਨਾ ਕਿ ਹੁਕਮਾਂ-ਹਦਾਇਤਾਂ ਨਾਲ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੌਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁੱਟ ਨਿਰਲੇਪ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਦੇ ਬਾਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਨੇਪਾਲ ਵਰਗੇ ਵੀ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਤੇ ਸਰਹੱਦ ਸਬੰਧੀ ਨਵੇਂ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਆਗੂ ਨਿਕਿਤਾ ਖਰੁਸ਼ਚੇਵ ਦੇ ਕਥਨ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰਾਂਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 1955 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਅਸੀਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਇੰਨੇ ਕਰੀਬ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੋਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ।" ਕੀ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸਤ ਹੈ?

ਚੀਨ ਨਾਲ ਵਪਾਰ: ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਠਰ੍ਹੰਮੇ ਦੀ ਲੋੜ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 370 ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਖਿੱਤਾ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਾਂ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਲਈ ਵੱਡੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਅਸਾਵੇਂ ਫੌਜੀ ਸਮਤੋਲ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਵਸੀ ਵਿਚ ਫਾਬੀ ਹੋਈ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੁਵਿਧਾ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਨਤਾ ਸਾਹਵੇਂ ਤਕੜੇ ਅਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਬਣਾਈ ਰਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਉੱਤੇ ਫੌਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ 'ਕਰੜੀ ਕਾਰਵਾਈ' ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਚ ਗਈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਗੰਢੇ-ਟਮਾਟਰ ਵਰਗੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਅਸਮਾਨ ਛੂਹਣ ਲਗ ਪਏ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਤਟ-ਫਟ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਦਵਾਈਆਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵਨ-ਬਚਾਉ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਇਵੇਂ ਅਚਾਨਕ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਤਰਬੱਲੀ ਮਚੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਸਖਤ ਫੈਸਲੇ' ਵਿਚ ਫੌਰਨ ਸੋਧ ਕਰਨੀ ਪਈ।

ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਹਾਲੀਆ ਝੜਪਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਐਲਾਨ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਤ-ਭੜੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਰਗੀ ਪਾਲ ਵਿਚ ਖੜੋਤੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਖਬਰ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਬੀਐੱਸਐੱਨਐੱਲ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੈਟਵਰਕ ਨਵਿਆਉਣ ਲਈ ਚੀਨ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਨਾ ਵਰਤੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੇਲ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਕ ਚੀਨੀ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਮਨਸੂਖ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਚੀਨੀ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਫੈਸਲੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਥਿਆਰ ਵਾਂਗ ਵਰਤਣਾ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ, ਜਦੋਂ ਪੱਲਤਾ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਲ ਵਧੇਰੇ ਝੁਕਿਆ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਸੇ। ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਠਰ੍ਹੰਮੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ

ਹੈ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਜਿੰਨਾ ਮਾਲ ਚੀਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸੱਤ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਅਸੀਂ ਚੀਨ ਤੋਂ ਮੰਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਮੰਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਲੈਪਟੌਪ,

ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨੀਕ ਵਸਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਸਗੋਂ ਤਿਆਰ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਜ਼ਰਾਇਤ ਵਿਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਚੀਨ ਤੋਂ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਜਲਈ

ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨੀਕ ਵਸਤਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਜੁਜ਼ਾਂ ਦਾ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵਧ ਹਿੱਸਾ ਚੀਨ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਵਿਕਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਰਟ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨਾਂ ਦੀਆਂ 5 ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਚੀਨੀ ਹਨ: ਸ਼ਾਓਮੀ, ਵੀਵੋ, ਹੀਅਲਮੀ ਅਤੇ ਐੱਪੋ। 60 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭਾਰਤੀਆਂ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਫੋਨ ਹੈ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਅਤੇ ਲੈਪਟੌਪਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਕੀਮਤ ਤਾਰ ਕੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਲਾਹਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ ਦਰਅਸਲ ਆਮ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਐਪਲ ਵਰਗੇ ਮਹਿੰਗੇ ਫੋਨ ਜਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ (ਵੈਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਚੀਨ ਤੋਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ) ਸਿਰਫ ਉਤਲੇ ਤਬਕੇ ਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧ ਨਿਰੋਲ ਵਸਤਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਵ-ਸਿਰਜੀਆਂ (ਸਟਾਰਟ ਅਪ) ਫਰਮਾਂ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੋ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ

60ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਪਜ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਵਰਤਾਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਫਲ੍ਹੇ ਹੱਕਦਾ ਹੱਕਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾਣੇ ਕੱਢਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੇ ਰੋਲੇ ਅਤੇ ਯੁੱਝ ਵਿਚ ਲਪੇਟਿਆ ਗਿਆ। ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਖੇਤ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀ ਤਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੱਲੇ ਜੁੱਟ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਰੇਡੀਓ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮਾਹਿਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਫੈਲਾਏ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਭੁੱਖ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਕੰਗਾਲੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਰਾਹ ਬਸ ਇਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਕਤ ਸਭ ਸਰਕਾਰੀ, ਅਰਧ-ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਉੱਪਰ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਤ ਡੋਲਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਨੂੰ ਢਾਸਣਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀਆਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਤਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਤੰਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਲਾਕ ਅਫਸਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਤੱਕ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਛੋਟਾ ਕਿਸਾਨ ਕੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸੋਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕਿੱਧਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਸ ਅੱਜ ਦਾ ਕਿਸਾਨੀ ਮਸਲਾ ਇਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ' (1979) ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। 1960 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਸਬੰਧ ਟੁੱਟ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਬੰਧ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਰਤਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਧਰੇਵਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਰਤਾਂ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਪਾਉਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈਆਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ, ਇਹ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਅੱਜ ਦੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ। 143 ਕਸਬੇ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ 74 ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ਾ ਜੋ 1980 ਵਿਚ 1009 ਕਰੋੜ ਸੀ, 2016 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 1 ਲੱਖ 82 ਹਜ਼ਾਰ 5 ਸੌ ਛੱਬੀ ਕਰੋੜ ਤੱਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੀ ਸਾਈਨਾਬ ਅਨੁਸਾਰ, "ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ 1991 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2011 ਤਕ 1.5 ਕਰੋੜ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਹੂਣਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਖੇਤੀ ਉੱਪਰ ਲਾਗਤ 500 ਫੀਸਦ

ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ, ਸਮੁੱਚੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ, ਲੈਣ-ਦੇਣ ਐਗਰੋ-ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਏਜੰਡਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਈ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਡੂੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਗਤ ਮੁੱਲ

ਪੈਦਾਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਉਂਦੀ ਗਈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹੋਣ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੂਪ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਾਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਿਚ ਪਏ ਸਨ। ਕੋਈ ਕਿਸਾਨੀ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਰਦੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਵਕਾਲਤ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖੋਵਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕਾਰ ਪੌਰੋਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਵਿਚ ਫਸੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ; ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਕਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂ ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਢੁੱਡੀਕੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਗੁਲਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੁਆਬਾ (2004) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਏ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਗੰਨੇ ਦੇ ਭਾਅ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲੇ ਹੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਂਬਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਭਾਅ ਡਾ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਲਾਭਕਾਰੀ ਭਾਅ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਧਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ ਘਟੇਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ (1999) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਬਚਾਓ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁੱਧ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਫਸਲਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ਾ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਕਤਾ)-ਡਕੋਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜ ਗਿੱਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ, ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮਾਤੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਅੰਨਦਾਤੇ ਤੋਂ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਉਗਰਾਹਾਂ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਗਰਾਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੌਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦੇਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੁਲਦੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੌਲਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ 1990 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਅਫੀ ਅਤੇ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਪਰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈਵਾਲੀ ਲੈਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਛਪੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਮਾਨ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝਦਾਰੀ ਰੱਖੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਅਨਾਜ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਆ। ਇੰਡੀਅਨ ਫਾਰਮਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਹਿਰੂ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਡਾ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ 2011 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਗੇ, ਫਿਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 2017 ਵਿਚ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੀਤੀ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਮਹੂਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਜੋ 2001 ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ, ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਧਰ ਤੇ ਆਬਾਦਕਾਰਾਂ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨੀ, ਜਵਾਨੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਸ ਲਈ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ; ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਲੱਖੋਵਾਲ) ਦੇ

ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਵੀ ਬਹਿਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸਮਾਂ ਨਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜੋ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

103 ਸਾਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਕਰੋਨਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਮਾਤ

ਬਾਣੇ- ਇਥੇ 103 ਸਾਲਾ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਛਾਬੜਾ ਨੇ ਕਰੋਨਾ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਛਾਬੜਾ ਨੂੰ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਕੋਸ਼ਲਿਆ ਮੈਡੀਕਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਟਰੱਸਟ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਵੀਲਚੇਅਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤੇ ਉਹ ਕੋਵਿਡ-19 ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਹਨ। ਹਸਪਤਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਪੂਰੀ ਫੀਸ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 86 ਸਾਲਾ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਰੋਨਾ ਪੀੜਤ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਆਈਸੀਯੂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਹਨ। ਫਿਲਹਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਸ੍ਰੀ ਛਾਬੜਾ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਕਰੋਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਅਣਜਾਣ ਸੀ ਪਰ 31 ਮਈ ਨੂੰ ਕਰੋਨਾ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਆਉਣ ਬਾਅਦ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਿੱਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਛਾਬੜਾ ਕਾਫੀ ਸਰਗਰਮ ਸਨ। ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਬਗੈਰ ਸਹਾਰੇ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ-ਉਤਰਦੇ ਸਨ।

FAIRWAY

AUTO CENTER

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ
ਡੈਂਟਿੰਗ ਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ
ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ

ਐਸਟੀਮੇਟ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ
ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਹਫਤੇ ਦੇ 6
ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ

Gurdial Aujla

ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ
ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ
ਤੱਕ-ਸਵੇਰੇ 8
ਵਜੇ ਤੋਂ
6 ਵਜੇ ਤੱਕ

Darshan Aujla
510-750-6116

1421 Industrial Parkway West #C
Hayward, CA 94644

510-538-2983

Email:-
fairwayautocenter@hotmail.com

ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਰੁਝਾਨ: ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਸਲੇ

ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਰੇਡੀਓ, ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਜਾਂ ਲੈਪਟਾਪ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਲੈਕਚਰ ਸੁਣਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਹਿ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਰਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੱਧ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਦਾਰੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਵਰਲਡ ਇਕਨਾਮਿਕ ਫੋਰਮ ਕੋਵਿਡ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਲ 186 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 120 ਕਰੋੜ ਬੱਚੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਡੀਓ-ਵੀਡੀਓ ਕਲਾਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੀ ਮਾਰ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਰਹਿ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਈ-ਟੀਚਿੰਗ ਅਤੇ ਈ-ਲਰਨਿੰਗ ਲਈ ਡਿਜਿਟਲ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

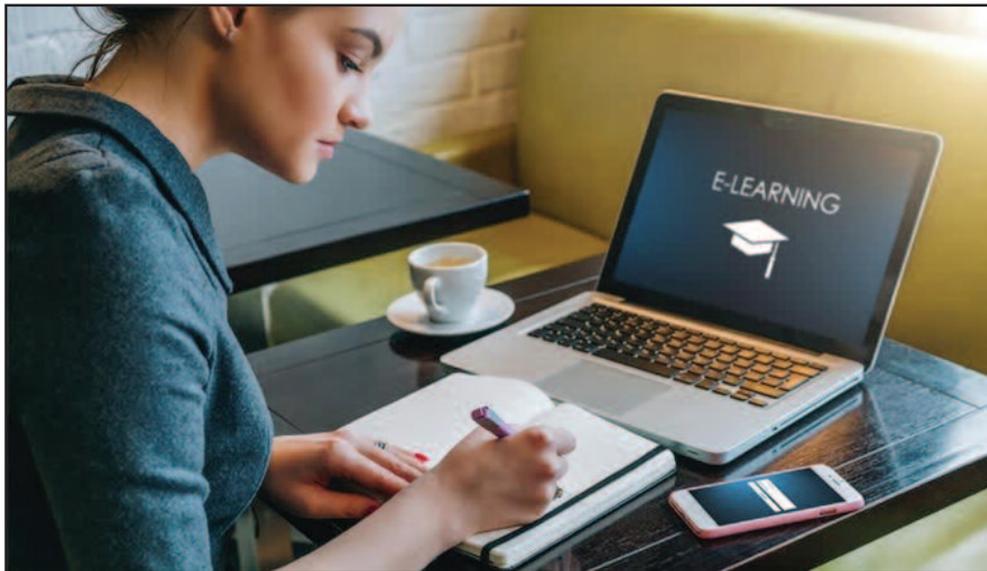
ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਇਤਨਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਜਿਤਨਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੈਂਡਫੋਨ ਲਾ ਕੇ ਮਾਈਕ੍ਰੋਫੋਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਰਕ ਕਰੇ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਇਲ ਲੈਪਟਾਪ ਜਾਂ ਆਈਪੈਡ ਨਾਲ ਘੰਟਾ ਭਰ ਸੁਣਦੇ ਰਹਿਣ। ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ 25 ਤੋਂ 60% ਵਧੇਰੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਵੀ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 40-50 ਬੱਚੇ ਹੋਣਗੇ, ਹੁਣ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਬੈਠੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ, ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਦਾਰੇ ਹਨ। ਭਾਰੀ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਨ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅੜਿੱਕੇ ਜਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ (ਮਨਿਸਟਰੀ ਆਫ ਹਿਊਮਨ ਰਿਸੋਰਸ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ), ਐੱਨਸੀਆਰਟੀ, ਸਵਾਇਮ, ਪੀਟੀਯੂ ਆਦਿ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਕੋਰਸ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਆਈਆਈਟੀ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਕੋਰਸ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਆਨਲਾਈਨ ਅਧਿਆਪਨ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਜੇਐੱਨਯੂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਆਨਲਾਈਨ ਕਲਾਸਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਆਦਿ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੰਰਚਨਾਤਮਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਆਖਿਰ ਇੰਜ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ?

ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਲਾਸਾਂ ਦਾ ਕੀ ਰੂਪ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਮਤਿਹਾਨ ਕਰਵਾਉਣੇ, ਪਰਚਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲਕਣ ਕਰਨਾ, ਨਤੀਜੇ ਕੱਢਣੇ, ਅਗਲੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਭੇਜਣਾ, ਫੀਸਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁੱਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਕੀ ਆਨਲਾਈਨ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਹੈ? ਕੀ ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕ ਇਸ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਆਪਨ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਣ ਤੇ ਇਸ ਵਿਧੀ (ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ) ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ? ਕੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਲੈਬਰਟਰੀ ਆਦਿ ਵਿਚ ਆਪ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਸਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ (ਸਰਕਾਰੀ) ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ (ਇਨਫਰਾ-ਸਟਰਕਚਰ) ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤ ਹੋਵੇ?

ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਸਤੇ ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੋਰ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਆ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਵੱਖਰਾ ਕਮਰਾ, ਆਪਣਾ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਜਾਂ ਲੈਪਟਾਪ, ਵਾਈ-ਫਾਈ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਆਦਿ। ਕੀ ਆਮਦਨ ਪੱਖੋਂ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਕੋਲ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ (ਮੁਢਲੀਆਂ) ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ? ਇਹ ਕੁਝ ਸੁਆਲ ਹਨ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦੇ ਹਨ।

ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੋਵਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਸਦਉਪਯੋਗ ਕਰਨਾ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨੀ, ਬੋਲ-ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤਹਿਜੀਬ, ਆਪਸੀ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਆਦਿ ਮੁਢਲੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨਾਲ ਸਿਧਾ ਸੰਪਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਭਾਵੇਂ ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਲੈਪਟਾਪ ਦੁਆਰਾ ਰੋਖਾ ਚਿੱਤਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਰਨੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਲੈਕਚਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਆਨਲਾਈਨ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਫੋਟੀਆਂ, ਸਕ੍ਰੀਨ ਸ਼ੇਅਰ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਟੀਵੀਕੋਡੀਓ ਉਪਰ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਲੇਬਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਪਾਸੜ ਜ਼ਰੀਆ ਹੈ।

ਆਈਆਈਟੀ ਕਾਨਪੁਰ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ ਤਕ ਦੇ 34% ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਕੋਲ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 9.3% ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਮੈਟਰ

ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਕਮਰਿਆਂ, ਲੈਪਟਾਪ ਜਾਂ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤਾਂ ਆਮ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਹਿੰਗਾ ਵੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਦੁਆਰਾ ਕਲਾਸ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ, ਇੱਕੋ ਹੀ ਨੁਕਤੇ-ਸੁਆਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਦੱਸਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ (ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ) ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵੀ ਨਿਬੇੜ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬੋਝ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਕੋਈ ਬਿਮਾਰ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਆਲੋਚਕ ਤਰਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਕਲਾਸਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸੋ ਫੀਸਦੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ! ਪਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ/ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣੇ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰੀ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਕਲਾਸ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕੇ, ਦੋਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛੜੇ, ਗਰੀਬ ਬੱਚੇ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਉੱਚ ਵਰਗ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ।

ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਬੱਚੇ ਇੱਕੋ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਬੱਚੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਫੋਨ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰਕ ਸਰਗਰਮੀ ਘਟਣ ਕਰ ਕੇ ਮੋਟੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ/ਨਿਗਾਹ ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ, ਬੱਚੇ ਰੋਬੋਟ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਬੰਦ ਹੈ।

ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਡਿਜੀਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ, ਉੱਚ ਵਰਗ-ਨਿਮਨ ਵਰਗ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਡਿਜੀਟਲ ਵੰਡ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ! ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਵਿਧੀ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੋਵੇ। ਸੋਸ਼ਲ ਡਿਸਟੈਂਸਿੰਗ (ਸਰੀਰਕ ਦੂਰੀ) ਰੱਖਦੇ ਰੱਖਦੇ ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਲਰਨਿੰਗ (ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਖਲਾਈ) ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝੇ ਨਾ ਕਰ ਬੈਠੀਏ। ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਟੀਚਰ ਦਾ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ।

ਚੀਨ ਨੂੰ ਚਾਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

ਸ਼ੰਕਰ ਸ਼ਰਨ

ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੀ ਗਈ ਸਰਬ-ਪਾਰਟੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਮਾਕਪਾ ਨੇਤਾ ਸੀਤਾਰਾਮ ਯੋਚੁਰੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਚਸ਼ੀਲ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੀਤਾਰਾਮ ਯੋਚੁਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਕੀ ਸੀ? ਕਿਉਂਕਿ ਯੋਚੁਰੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਮਾਓ ਭਗਤ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਸਵੈ-ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਝਲਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਪੀਕਿੰਗ (ਹੁਣ ਬੀਜਿੰਗ) ਵਿਚ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ 1954 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਾਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਹੀ ਦਰਜ ਹੈ-ਚੀਨ ਦੇ ਤਿੱਬਤ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਾਲੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤਾ। ਸਿਰਫ 6 ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 9 ਵਾਰ ਤਿੱਬਤ ਦਾ ਨਾਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਪੰਜ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਤਿੱਬਤ ਸਬੰਧ ਲਗਪਗ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਸੰਨ 1951 ਤਕ ਤਿੱਬਤ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਸੀ ਜਦ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਾਰਚ 1947 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਰਿਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਤਿੱਬਤ ਅਤੇ ਚੀਨ, ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੰਨ 1914 ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਚ ਚੀਨ, ਤਿੱਬਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਸੀ

ਸਰਹੱਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਚੀਨ 1890 ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਡੋਕਲਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 1914 ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੱਬਤ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਤਿੱਬਤ ਹੱਤੋਪਣ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਸੇ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਤਿੱਬਤੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਦਾ ਉਪਾਅ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਸੰ-ਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਤਿੱਬਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਵਪਾਰਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣਗੇ-ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸਪੋਰਟ, ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਂ ਪਰਮਿਟ ਆਦਿ ਦੇ।

ਕੀ ਯੋਚੁਰੀ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਸਮਝੌਤਾ ਖੁਦ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਕਿੰਨੇ ਸਥਾਪਤ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਦਖਲ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਣ

ਲਈ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਗਲੀ ਫਤ ਕੇ ਗਰਦਨ ਫੜੀ ਗਈ। ਯੋਚੁਰੀ ਦੱਸਣ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਦਰਤਿਆ? ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਅਤੇ 5 ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪਾਰ ਤੋਂ ਉਸ ਪਾਰ ਮਿਲਣ-ਜੁਲਣ ਜਾਂ ਖਰੀਦ-ਦਾਰੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਕਿਸ ਲਈ?

ਤਿੱਬਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1952-53 ਵਿਚ ਕੋਰੀਆ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੀਕਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਚੀਨ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੇ ਮਾਇਆਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਖੁਦ ਫਿਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੀਨੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗਰਮ-ਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਮਿਲਿਆ।ਜੇਕਰ ਸੀਤਾਰਾਮ ਯੋਚੁਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੱਡੀ ਪਿੱਟ ਕੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤਿੱਬਤ ਆਪਣੀ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਭਾਰਤ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬਸਤੀ ਆਪਣੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਬਸਤੀ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਿੰਦੀ ਲੇਖਕ ਨਿਰਮਲ ਵਰਮਾ ਨੇ ਤਿੱਬਤ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਬਸਤੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਰੱਖਾਓ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਉਣਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਹੀ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਬੰਧ ਦੋਸਤਾਨਾ ਬਣਨਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਨ।

ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਸਮਝੌਤਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤਿੱਬਤ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ, ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤਿੱਬਤ ਰਿਜਨ ਆਫ ਚਾਈਨਾ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਸਦਾ ਚਾਈਨਾ ਫਤਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਿੱਬਤ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੋਣਾ ਉਲਟ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਤਿੱਬਤ ਦਾ ਨਾਂ ਲਈਏ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਟੋਕੀਏ। ਸਾਡਾ ਗੁਆਂਢੀ ਤਿੱਬਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਉਸ ਦੇ ਪਾਰ ਹੈ। ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁੰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਇਸੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ-ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਰਖੀ ਹੀ ਸੀ-ਭਾਰਤ-ਤਿੱਬਤ ਸਮਝੌਤਾ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦੋ ਦਹਾਕੇ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸੀਮਾ ਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਤਣਾਅ

ਡਾ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰੱਤੂ

ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸੀਮਾ ਵਿਵਾਦ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ 1962 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੀਮਾ ਵਿਵਾਦ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਕਰਾਰ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 16 ਜੂਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਚਾਈ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਖੂਨੀ ਝੜਪਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੂਨੀ ਝੜਪਾਂ ਨੇ ਚੀਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੋਕ ਰੋਹ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਚੀਨੀ ਸਾਮਾਨ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਹਰ ਯੁੱਧ ਦਾ ਅੰਤ ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਰਮਾਣੂ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਰਹੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਉਹਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਝੜਪਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਸੀਮਿਤ ਯੁੱਧ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਰਦਾਰੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੱਦਾਖ, ਸਿਆਚਿਨ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਅਤੇ ਸੀਮਾਈ ਵਿਵਾਦ ਲਈ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ (ਕਾਨਫੀਡੈਂਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਮੈਕਰਜ) ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਉਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸੈਨਾਵਾਂ ਸਹਿਮਤ ਸਨ। ਉੱਜ ਅਚਾਨਕ ਇਹ ਬੁਰੀ ਘਟਨਾ ਚੀਨ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਊਥ ਚੀਨ-ਸੀ ਅਤੇ ਜੀ-7 ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਹੇ ਚੀਨ ਵਾਸਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਹਦੀ ਲੰਮੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨੇਪਾਲ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਤਾਰ ਭੜਕਾਹਟ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਰੋਲ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਹੁਣ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ 1962 ਵਿਚ ਜੋ ਯੁੱਧ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸ਼ਿਨਜ਼ਿਆਂਗ ਵਿਚੋਂ ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੜਕ ਜੀ 219 ਸੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੜਕ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੱਧ, ਅਰਥਾਤ 179 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਉਸ ਅਕਸਾਈ ਚਿੰਨ ਤੋਂ ਦਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਚੀਨ ਨੇ ਨਾਜ਼ਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮਸਲਾ ਚੀਨ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀ, ਮੰਗੋਲੀਆ ਦਾ ਉਤਰੀ ਖਿੱਤਾ ਤੇ ਤਿੱਬਤ ਹੱਤ ਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਟਾਪੂਆਂ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਸਥਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ (ਜੀਡੀਪੀ) ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨੇਪਾਲ ਫ਼ਾਇਦਾ ਅਤੇ ਧਮਕੀਵਾਦ

ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਕਰ ਕੇ ਚੀਨ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਬੰਦੀ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ।

ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਕੀਤੇ 1993-1996, 2003 ਤੋਂ 05 ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੀਮਾ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਕ ਬੁਰੇ ਸੁਪਨੇ ਵਰਗੀ ਝੜਪ ਨੂੰ ਅੱਜਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਚੀਨ ਦੀ 3500 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਅਸਲੀ ਸੀਮਾ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਸਥਾਨ 1500 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ ਉਤੇ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਾਟੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਲਾਕਾ ਉਸ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਚੀਨ ਵੀ ਇਸ ਉਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 1993 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਤਾਂ ਐਲਾਈਮੀ ਉਤੇ ਕਦੇ ਹਾਲਤ ਬੇਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 'ਮੈਨਟੀਨੈਂਸ ਆਫ ਪੀਸ ਐਂਡ ਟ੍ਰੈਕਵਾਲਿਟੀ ਸਮਝੌਤੇ' ਉਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸੀਮਾਵਾਂ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹਾਲੀਆ ਖੂਨੀ ਝੜਪਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ 2013 ਵਿਚ 'ਬਾਰਡਰ ਡਿਫੈਂਸ ਕੋਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ' ਵੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵ੍ਹਾਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਝ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ, ਦੋਵੇਂ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਹਿਲ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸੇ ਸਮਝ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੀਮਾ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਇਕਪਾਸਤ ਤਣਾਅ ਵਾਲੇ ਵਰਤਾਓ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅਹਿਮ ਮੌੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖੂਨੀ ਝੜਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਸੀ ਸਮਝ

ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝਦਾਰੀ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਦੀ ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਆਦਿ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਲਾਈਮੀ ਦੀ ਇਸ ਘਾਟੀ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਗਲਵਾਨ ਨਦੀ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਕਸਾਈ ਚਿੰਨ ਦੇ ਦੁਵੱਲੇ ਰਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਗਲਵਾਨ ਨਦੀ ਕੋਰਾ-ਕੁਰਮ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਕਿਨਾਰੇ ਸਮਾਂਗਲਿੰਗ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ ਵਹਿ ਰਹੀ ਸਿਉਕ ਨਦੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਕਸਾਈ ਚਿੰਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਲੱਦਾਖ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਇਸ ਦੀ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਇਸ ਨਦੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਨਦੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਗੁਲਾਮ ਰਸੂਲ ਗਲਵਾਨ ਦਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1889 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਘਾਟੀ ਦਾ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਉੱਜ ਉਹ ਲੋਹ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ। ਚੀਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਉਤੇ 1956 ਤੋਂ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਕਤੂਬਰ 1962 ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਗਲਵਾਨ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਨੇ 33 ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਓਧਰ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸਿਉਕ ਨਦੀ ਤੇ ਲਗਵਾਨ ਘਾਟੀ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਹ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸ਼ਿਨਜ਼ਿਆਂਗ ਵਾਲੇ ਯਾਰਕੰਦ ਅਤੇ ਕਸਾਗਰ ਵਿਚ ਕਈ ਵਪਾਰ ਦਸਤੋਂ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ 'ਚ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਿਉਕ ਨਦੀ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਰਾਹ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਚੀਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਉਤੇ 1956 ਤੋਂ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਕਤੂਬਰ 1962 ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਗਲਵਾਨ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਨੇ 33 ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਓਧਰ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸਿਉਕ ਨਦੀ ਤੇ ਲਗਵਾਨ ਘਾਟੀ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਹ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸ਼ਿਨਜ਼ਿਆਂਗ ਵਾਲੇ ਯਾਰਕੰਦ ਅਤੇ ਕਸਾਗਰ ਵਿਚ ਕਈ ਵਪਾਰ ਦਸਤੋਂ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ 'ਚ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਿਉਕ ਨਦੀ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਰਾਹ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਚੀਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਉਤੇ 1956 ਤੋਂ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਕਤੂਬਰ 1962 ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਗਲਵਾਨ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਨੇ 33 ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਓਧਰ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸਿਉਕ ਨਦੀ ਤੇ ਲਗਵਾਨ ਘਾਟੀ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਹ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸ਼ਿਨਜ਼ਿਆਂਗ ਵਾਲੇ ਯਾਰਕੰਦ ਅਤੇ ਕਸਾਗਰ ਵਿਚ ਕਈ ਵਪਾਰ ਦਸਤੋਂ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ 'ਚ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਿਉਕ ਨਦੀ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਰਾਹ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਚੀਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਉਤੇ 1956 ਤੋਂ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਕਤੂਬਰ 1962 ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਗਲਵਾਨ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਨੇ 33 ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਓਧਰ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸਿਉਕ ਨਦੀ ਤੇ ਲਗਵਾਨ ਘਾਟੀ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਹ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸ਼ਿਨਜ਼ਿਆਂਗ ਵਾਲੇ ਯਾਰਕੰਦ ਅਤੇ ਕਸਾਗਰ ਵਿਚ ਕਈ ਵਪਾਰ ਦਸਤੋਂ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ 'ਚ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਿਉਕ ਨਦੀ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਰਾਹ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਦਰਬੁਕ ਤੱਕ ਦਾ ਇਹ ਚਾਂਗ ਲਾ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਡੇਪਸਾਂਗ, ਕੋਰਾ-ਕੁਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੌਰੇ ਤੇ ਸਿਉਕ ਨਦੀ ਦੇ ਮੁਰਗ ਤੇ ਬੈਂਸ ਵਰਗੇ ਵਪਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਨ।

ਭਾਰਤ ਲਗਾਤਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਸਾਈ ਚਿੰਨ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਪਰ ਚੀਨ 1956 ਤੋਂ 1960 ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੱਸਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ 1962 ਤੋਂ 1967 ਦੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਤਾਕਤ ਲਈ ਪਾਕੇਟ ਤੇ ਪੋਸਟ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਪਰ ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪਾਸੇ ਦਾ ਇਹ ਮਿਲਟਰੀ ਅਵੇਸਲਾਪਨ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫੌਜ 8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤਕ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਫੌਜ, ਗਰਾਊਂਡ ਤੇ ਇਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਪ ਦੇ ਚੈਨਲ ਧਰਤੀ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹੋਏ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਮਿਲਟਰੀ ਤੇ ਡਿਪਲੋਮੈਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਚੈਨਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮਸਲਾ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 5 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਤਣਾਅ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਪੈਂਗੋਂਗ ਝੀਲ, ਦੌਲਤ ਬੋਗ, ਡੈਮਚੋਕ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜੱਕ ਜਿਤਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਗਲਤ ਹੈ, ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਲਾਈਮੀ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਚੀਨ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਬੰਕਰ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਸੜਕ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਤੇ ਇਥੇ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾਉਣ ਦੀ ਇਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਘਰੇਲੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਕੋਵਿਡ-19 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਵਪਾਰ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਦਾਗ਼ਦਾਰ ਚਿਹਰਾ ਚੀਨ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਠਰੰਮੇ ਤੇ ਪੂਰੇ ਚੈਨਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚਲਣ ਦੀ ਤੈਅ ਤਕ ਜਾ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਮਿਲਟਰੀ ਤੇ ਆਪਸੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਇਹ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਹੈ ਇਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਪੜਾਅ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਚਲਣ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੇਪਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਮਾਮਲੇ ਉਲਝ ਗਏ ਹਨ।

ਨਿਰਮਲ ਜੌੜਾ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਦਾ ਪੈਰਾਮ

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਜਦੋਂ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਸੰਪੂਰਨ ਤਾਲਾ-ਬੰਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਘਰ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਮਿਲੀ 'ਸਾਦੇ ਵਿਆਹ ਸਾਦੇ ਭੋਗ, ਨਾ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਚਿੰਤਾ ਰੋਗ।' ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਭਰੇ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ 'ਵਿਖਾਵੇ ਤਿਆਗੀਏ, ਸਾਦਗੀ ਅਪਣਾਈਏ' ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਧ ਰਹੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਅਤੇ ਸਾਦਗੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸਮੇਤ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ 'ਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਦਗੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਯਤਨ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਜੇ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਪੱਖੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਦਗੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਚਲਾਈ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਤਾਂ ਚਿੰਤ-ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਸੁਚੇਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਦਲਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਬਦਲਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਕੰਮ-ਕਿੱਤੇ ਬਦਲ ਰਹੇ ਨੇ, ਮੌਸਮ ਬਦਲ ਰਹੇ ਨੇ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕ੍ਰਿਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ 'ਚ ਬੇਚੈਨੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇੱਛਾਵਾਂ

ਅਤੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਦਾ ਵਧਣਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਫਿਕਰ, ਲੋਕ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ? ਅਤੇ ਨੌਕ ਰੱਖਣ ਵਰਗੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਸਮਾਗਮਾਂ, ਰਸਮਾਂ, ਦਿਨ-ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਅ ਵਿਚ ਲੋੜੇਂ ਵੱਧ ਖਰਚੇ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਨ। ਚਾਦਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨ ਨਾਲ ਸਿਰ ਜਾਂ ਪੈਰ ਨੰਗੇ ਰਹਿਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਰਤਾਰਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੇਚੈਨੀ, ਚਿੰਤਾ, ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁੱਤੱਣ ਵੀ ਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਾਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਾਦਗੀ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤੇ ਇਸ ਸਾਦੇ ਸੁਨੇਹੇ

ਦਾ ਅਸਰ ਪਿੱਛਾਂ-ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਅਸਰਦਾਰ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਤਕਰੀਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਹੋਰ ਅਸਰਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਛੱਟੀ ਵਿਚ ਗੱਡੇ ਕਿੱਲ ਵਾਂਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਕਹੀ ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਸਾਦੀ ਗੱਲ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤੜਕ-ਭੜਕ ਖਰਚੇ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖਰਚੇ ਵਧਣ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਾ ਮੋੜਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਮੋਹਣਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਚਿੰਤਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਚਿਖਾ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਦਗੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਖੇਡਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ 'ਚ ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੰਘਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ 'ਹੱਥ ਘੁੱਟ ਕੇ ਕੀਤੇ ਖਰਚੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਚਾਦਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪਸਾਰੇ ਪੈਰ ਮੰਗਣ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।' ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਹਲੂਣ-

ਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਉਪਰ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਿਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਬ੍ਰਿਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਖਾਵਾ ਹੰਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡਰ-ਭੈਅ, ਭਰਮ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਹਉਮੈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਖਰਚੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਤਰੇਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਕਿ ਉੱਚੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਸਾਦੀ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ

ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸੰਜੀਦਗੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਛਾਪਣ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਆਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਵਿਆਹ ਲਈ ਸਾਜੋ-ਸਾਮਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਨਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵੰਗ ਉਪਰ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਤੀ ਡਾ. ਸਮੇਧਾ ਭੰਡਾਰੀ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਸ਼ੋਹਰਤ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਸੰਗੀਤ ਪੈਦਾ ਕਰੋ ਜੋ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦੇਵੇ। ਡਾ. ਸ਼ੀਤਲ ਥਾਪਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਅਖੌਤੀ ਸਾਨੋ-ਸੋਕਤ ਅੰਨ, ਧਨ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਰਾ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਦੀਪ ਕੌਰ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨੇ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਹੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ।

*New Introducing
Chaat Corner*

Raja King of Sweets Now Presents

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT
- FALUDA KULFI
- GOL GAPPE (PANI PURI)
- KHASHA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

Phone : (510) 489-9100

Moon Indian Cuisine

510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਡੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Paul 510-978-7170

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੂਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ (ਹੇਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

www.moonindiancuisine.net

TEC Equipment
Your Best Business Partner

DIXON

ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ, ਅਸੀਂ ਟਰੱਕਾਂ ਲਈ ਫਾਈਨਾਂਸ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

THE WEST'S LEADING FULL-SERVICE TRUCK AND TRAILER DEALERSHIP

SALES & LEASING • PARTS & SERVICE • FINANCE & INSURANCE

HARJINDER SINGH BAL
NEW TRUCK SALES

Direct 707-640-7114 | Cell 510-613-3573
hsingh@tecequipment.com

TECEQUIPMENT.COM

8555 Pedrick Rd Dixon, CA 95620

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਵਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

lunch buffet everyday
fresh jalebian every day

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316

ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਲਈ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰਬੰਧ

5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538

510-773-8810

PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੇਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ, ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹਿੰਗੇ ਅਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ

ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੋ, ਰੁਮਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,
PARKER PENS, OSTER BLENDERS

Watches (Seiko, Citizen & Swistar)

Shavers & Trimmers

Cellular Phones

Onkar Singh Banwait

5156 Mowry AVE. Fremont. CA 94538

Tel- 510-797-7111

**Cosmetic &
Family
Dentistry**

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details
Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal
D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.
YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

www.uppaldental.com

**Quick Lube
& Smog**

**We rent
U-HAUL**

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

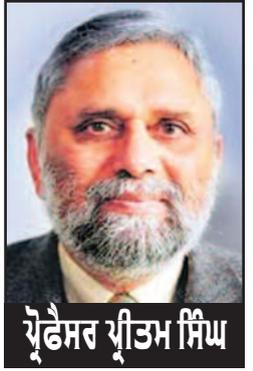
SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544

PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330

ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਘੋਲ ਹੀ ਲੋਕਰਾਜ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼

ਰੈਕੋਰਡ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੂਬਾਈ ਵਿਸ਼ਿਆਂ (ਉਹ ਵਿਸ਼ੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸੂਬੇ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ) ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ 1949 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਗਲਬਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ (ਸੋਧ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ 2020 (The Essential Commodities (Amendment) Ordinance) ਇਸ ਲਈ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘਾਤਕ ਹਮਲਾ ਹੈ। 'ਇਕ ਭਾਰਤ, ਇਕ ਖੇਤੀ ਮੰਡੀ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਹੀ ਇਸ ਸਮੁੱਚੀ ਕਵਾਇਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰਵਾਦੀ ਮਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੁਲਾਈ 1991 ਦੇ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਲ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਹਾਲੀਆ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਫਰਮਾਂ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਹਥਿਆਉਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਜੁਲਾਈ 1991 ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਮਿਲਣਗੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਉਦੋਂ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਵਾਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਉਲਟ ਕੇਂਦਰਵਾਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕਾਤਮਿਕ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ (Unitarist nationalism) ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਬੋਤਹਾਸ਼ਾ ਅਖਤਿਆਰ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕੇਂਦਰਵਾਦ ਤੋਂ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਵੇਂ 1991 ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵੇਲੇ ਸੰਕਲਪਿਆ ਤੇ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ "ਸੰਘਵਾਦ, ਕੌਮਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ: ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ" (Federalism, Nationalism and Development: India and the Punjab economy) ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਕਈ ਖੋਜ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ (ਸੋਧ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ 2020 ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਸਾਥ ਨਿਭ ਸਕਦੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ

ਅਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣਾ, ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਵੇਕਲਾ ਲੱਛਣ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸੱਤਵੇਂ ਸ਼ਡਿਊਲ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸੂਚੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ ਕੇਂਦਰ ਅਧੀਨ ਵਿਭਾਗਾਂ, ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੀ ਸੂਚੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਤੀਜੀ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ (Concurrent list) ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੂਬੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਹਿਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ। ਸੂਬਾਈ ਸੂਚੀ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 14 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਸਮੇਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕੀਟਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖੋਜ ਅਤੇ ਫ਼ਸਲੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਰੋਕਥਾਮ।" ਇਸ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੂਬਾਈ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਉੱਝ, ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਦਖ਼ਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਤੇ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੌਮੀ ਟੀਚਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ ਗਿਆਰਾਂ ਅਧੀਨ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਸਮੇਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ ਗਿਆਰਾਂ ਵਿਚਲੀ ਧਾਰਾ 248 ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਬਚੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ (Residuary powers of

legislation) ਹਨ ਜੋ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ। ਧਾਰਾ 249 ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ ਤਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਸੂਬਾਈ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ (Federal structure) ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਦੇ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਖਰਤਾ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵੇਲੇ ਦੇ 1935 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਇੰਨੀਆਂ ਇਕਪਾਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ 33 ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਵਪਾਰ,

ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਵੰਡ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ-ਰਾਜ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ, 1955 ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੰਦਰਾਜ 33 ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਖਤਿਆਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 34 ਵਿਚ 'ਕੀਮਤ ਕੰਟਰੋਲ' (Price Control) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਦਖ਼ਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇੰਜ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ ਕਿ

ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 34 ਵਿਚ 'ਕੀਮਤ ਕੰਟਰੋਲ' (Price Control) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਦਖ਼ਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇੰਜ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ ਕਿ

ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 33 ਤੇ 34 ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇੰਦਰਾਜ 33 ਤੇ 34 ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸੂਬਾਈ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ।

ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖੋਬਾ ਮੋਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਜਾਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਸਗੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚਲੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇੰਦਰਾਜ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜੋ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ "ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਮੇਤ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵੀ ਨਿਰੋਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਡੱਕਿਆ ਜਾਵੇ।"

ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ 1955 ਵਿਚ ਸੋਧ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਜੋ ਕੁਝ ਹੁਣ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਨੇ ਉਭਾਰੀਆਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋਧ ਦਾ ਤਰੀਕਾਕਾਰ ਵੀ ਗ਼ੈਰਮਾਮੂਲੀ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ (1975-77) ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਣਜ (ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ 2020 (The Farmers Produce Trade And Commerce (Promotion and Facilitation) Ordinance) ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਗਾਰੰਟੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸਾਨੀ ਠੇਕਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 2020 (Farmers (Empowerment And Protection) Agreement On Price Assurance And Farm Services Ordinance) ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਭੰਡਾਰਨ, ਵੇਚਾ-ਢੁਆਈ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਵਿਚ ਖੇਤੀ-ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਠੇਕਾ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 21 'ਤੇ)

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ-ਚੀਨ ਵਪਾਰਕ ਜੰਗ ਦੇ ਮਾਅਨੇ

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦਰਮਿਆਨ ਛਿੱਤੀ ਸ਼ਬਦੀ ਜੰਗ ਹੁਣ 'ਟਰੇਡ-ਵਾਰ' ਯਾਨੀ ਵਪਾਰਕ ਜੰਗ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਆਲਾਮੀ ਮੰਦੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਰਗਾ ਮੁਲਕ ਜੋ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਚੀਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਇਸ ਤਜਾਰਤੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਏਸ਼ਿਆਈ ਡ੍ਰੈਗਨ ਤੋਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ-ਚੀਨ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਹੈ, ਉਸ 'ਚੋਂ 32 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਚੀਨ ਹੀ ਖ਼ਰੀਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ, ਤੀਸਰੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਪਾਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਰਲ ਕੇ ਵੀ ਚੀਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਾਮਾਨ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਖ਼ਰੀਦ ਪਾਉਂਦੇ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਕੱਚਾ ਲੋਹਾ ਅਤੇ ਤੇਲ ਵੀ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਤਪਾਦ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਭੂਗੋਲਿਕ ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕਤ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਚੀਨ ਨੂੰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਨੇੜੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੋਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਕੌਲ ਆਖਰ ਵਿਕਲਪ ਕੀ ਹਨ? ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੀ ਚੀਨੀ ਲੋਬੀ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚੀਨ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਤਾਂ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਹੁਣ ਦੂਸਰਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਘੇਰੇ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਡੇਵਿਡ ਲਿਟਲਪੁਰਡ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਚੀਨ ਨੇ ਵਾਧੂ ਟੈਕਸ ਨਾ ਹਟਾਏ ਤਾਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਡਬਲਯੂਟੀਓ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਕੇ ਵਾਈਨ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਖੰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਡਬਲਯੂਟੀਓ ਕੋਲ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਪਰ ਚੀਨ ਦੇ

ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਵਪਾਰਕ ਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚੀਨ ਡਬਲਯੂ ਟੀ ਓ ਵਿਚ ਤੀਸਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਉਜ ਵੀ ਝਗੜਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਕੌਲ ਜਿਹੜੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਕਲਪ ਬਚਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਵੀਅਤਨਾਮ, ਕੋਰੀਆ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੰਡੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੇ। ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ-ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ-ਪੱਖੀ ਵਾਰਤਾ ਵਿਚ ਇਸੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੀਡੀਓ

ਕਾਨਫਰੰਸ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਤਕ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮੁਕਤ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਸਕੋਚ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਵਾਈਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਟੈਕਸ ਦੇ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੇਚੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਉਜ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਚੀਨ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ, ਫਿਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕੰਪਨੀ ਹੂਆਵੇਈ ਦੇ ਫਾਊਂਡਰ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਅਰਥਪਤੀ ਰੈਨ ਜੋਂਗ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨਾ, ਬ੍ਰੈਗਜ਼ਿਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਡੀ ਤਲਾਸ਼ ਰਹੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਚੀਨੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਸਭ ਉਹ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮੁਲਕ ਚੀਨ

ਦੇ ਵਣਜ-ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਕੋਟ ਮਾਰੀਸਨ ਇਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਮੁਲਕ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ

ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾ ਛੱਡਿਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਾਰਤ ਲਈ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਾਲ 2035 ਤਕ 45 ਬਿਲੀਅਨ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿੱਥੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਹਾਲੇ ਵੀ ਚੀਨ ਦੇ 160 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੋ-ਪੱਖੀ ਤਿਜਾਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਲਾਨਾ 235 ਬਿਲੀਅਨ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਚੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘਟਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨਾਲ ਚੀਨ ਦੀ ਤਰਜ 'ਤੇ ਮੁਕਤ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਡੀ ਮੰਡੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਇਕ ਢੁੱਕਵੀਂ ਥਾਂ ਹੈ। ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਸਟੇਟਿਸਟਿਕਸ ਯਾਨੀ ਏਬੀਐੱਸ ਮੁਤਾਬਕ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਚੀਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਮੁਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ 39 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਕਮਾ ਕੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 21 'ਤੇ)

ਰੀਤਮ ਕਪਿਲ

ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੇਕਰ 1947 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾ ਹੁੰਦੀ - ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ 'ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ' ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਨਾਲ ਵਿਸੇਸ ਗੱਲਬਾਤ

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ, ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਇੱਕ ਨਾਮ ਹੈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਨੇ 2006 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ 13 ਸਾਲਾਂ 'ਚ 12 ਨਾਟਕ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਬੋਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਸੁਰੂਆਤ ਮੌਕੇ ਉਹਨਾਂ ਕੁੱਝ ਨਾਟਕ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾਂ ਹੇਠ ਖੇਡੇ। 'ਪੱਤਣਾਂ ਤੇ ਰੋਣ ਖੜੀਆਂ' ਉਮਰਾਂ ਲੰਘੀਆਂ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ' ਹੁਕਮੋਂ ਦੀ ਹਵੇਲੀ' ਮਹਾਂਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ' ਅਤੇ 'ਮਿੱਟੀ ਪੁੰਦ ਜੱਗ ਚਾਣਨ ਹੋਇਆ, ਦੇ ਲੇਖਕ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ (ਅੰਕਲ) ਨਾਲ ਧਨੋਲਾ ਵਿਖੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਭੰਗੜਾ ਕਲਾਕਾਰ ਪਾਲੀ ਧਨੋਲਾ (ਯੂਐਸਏ) ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ

ਸ਼ੋਸਾਇਟੀ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਇਆ, ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੰਗੜਾ, ਗਿੱਧਾ, ਬੋਲੀਆ ਪਾਉਣੀਆਂ ਸਿਖਾਉਣ ਲੱਗ ਗਏ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 15-15 ਤੇ 20-20 ਮਿੰਟ ਦੇ ਡਰਾਮੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗ ਗਏ ਜੋ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਸਾਡਾ ਹੌਸਲਾ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾ ਕੇ ਉੱਥੇ ਦੇ ਥੀਏਟਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫੋਕ ਭੰਗੜਾ, ਗਿੱਧਾ ਅਤੇ ਥੀਏਟਰ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਪਰਖਿਆ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕਾਫਲਾ ਵੀ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ, 20-22 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਸਾਡਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਗਰੁੱਪ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲੀ (ਪਾਲੀ ਧਨੋਲਾ) ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਸੰਨ 2006 'ਚ 'ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਰੰਗ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣੇ

ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਲਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ 'ਉਮਰਾਂ ਲੰਘੀਆਂ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ' ਜੈਲਦਾਰੀ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ 'ਹੁਕਮੋਂ ਦੀ ਹਵੇਲੀ' ਆਦਿ ਨਾਟਕ ਖੇਡੇ ਜੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਹੁਣ 2019 'ਚ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ 'ਮਹਾਂਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ' ਅਤੇ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ ਪੂਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਗਏ ਸੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੂਜਦੇ ਹਾਂ, ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਹਾਂ ਪਰ ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਅਸੀਂ 550 ਵਾਂ ਸਾਲ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਸਲ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ 1000 ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਅੱਜ ਦੇ ਰੈਂਫਰੈਸ 'ਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪ-

ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਸੂਤਰਧਾਰ ਬੀਬੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਨੋਆ, ਕਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੱਗੀ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ ਭੱਟੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸੋਨੀਆ ਚੇਰਝਿਕਾ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਹਾਰ, ਸਿਮਰਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ? ਖਾਸ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ ਧਨੋਲਾ 96713-53789

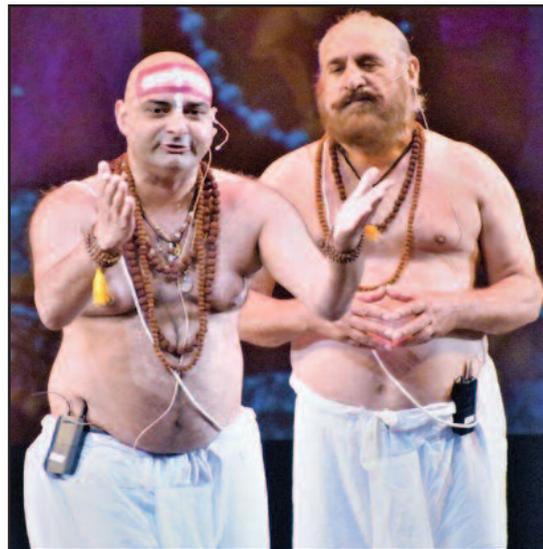
1947 ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਤੇ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਤੇ ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ ਪਾਲੀ ਧਨੋਲਾ (ਯੂ ਐਸ ਏ) ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ।

ਨਾਟਕ 'ਮਿੱਟੀ ਪੁੰਦ ਜੱਗ ਚਾਣਨ ਹੋਇਆ, ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ'

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੁਰਾਲੀ ਜਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ 'ਚ ਮਾਤਾ ਰਾਣੀ ਦਾ ਮੇਲੇ ਤੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਤੋਂ ਕਲਾਕਾਰ ਭੰਗੜਾ, ਗਿੱਧਾ, ਝੁੰਮਰ, ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨ ਉਤਾਵਲਾ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਭੰਗੜਾ ਪਾਇਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਮੈਂ ਵੀ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਟੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਨ 1954 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਕੁਰਾਲੀ 'ਚ ਭੰਗੜਾ ਪਾਇਆ। ਸ. ਧਨੋਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਰੋਪੜ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਟੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਸੋਨੇ ਦਾ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੰਗੜੇ ਸਿਖਾਉਣ ਲੱਗ ਗਏ।

ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸ. ਧਨੋਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਰੂਆਤ ਮੌਕੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਕੁੱਝ ਨਾਟਕ ਬਹੁਤ ਮ ਸ ਹ ਰ ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਡਾਇਰੈਕਟ ਕਰਕੇ ਹੇਠ ਖੇਡੇ, 13 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ 12 ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾਟਕ ਖੇਡੇ ਪਰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਕਈ-ਕਈ ਵਾਰ ਖੇਡੇ ਗਏ, ਜਿਹੜੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਡਾਲਸ, ਟੈਕਸਾਸ, ਸਿਆਟਲ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਟੇਟ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਐਬਟਸਫੋਰਡ, ਸਰੀ, ਬਿ-ਟਿਸਕੋਲੰਬੀਆ (ਕੈਨੇਡਾ), ਐਡਮਿੰਟਨ (ਕੈਨੇਡਾ), ਨਿ-ਉਯਾਰਕ ਤੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਬੇਕਰਸਫੀਲਡ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਸੈਨਹੋਜ਼ੇ, ਟਰੇਸੀ, ਪਿਟਸਬਰਗ, ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਫੇਅਰਫੀਲਡ, ਸੈਂਟਾ ਰੋਜ਼ਾ ਤੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਲੇ-ਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਖੇਡੇ ਗਏ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਦੀ ਬਿਉਰੀ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਾਟਕ 'ਪੱਤਣਾਂ ਤੇ ਰੋਣ ਖੜੀਆਂ' ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਅਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਨੋਆ, ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲੀ (ਯੂਐਸਏ) ਵਿਮਲ ਵਿੰਮੀ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਝੱਲੀ ਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਨਾਲ।

ਹੰਢਾ ਚੁੱਕੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਨੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ 1947 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਗਿੱਧੇ, ਭੰਗੜੇ, ਬੋਲੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਇਆ ਕਰਨੇ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਟੀਮ ਦੀ ਵਾਰੀ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਦ ਆਇਆ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਾਲੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਨੋਆ, ਵਿਮਲ ਵਿੰਮੀ, ਜੱਸੀ ਲੋਗੋਵਾਲੀਆ (ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੰਗਰ ਤੇ ਭੰਗੜਾ ਕਲਾਕਾਰ) ਸੋਮਾ ਬਾਈ (ਇੰਗਲੈਂਡ) ਮੋਹਨੀ ਬਾਈ (ਮੈਲਬੋਰਨ) ਲੱਕੀ ਪਾਲੀਵਾਲ (ਬਰਨਾਲਾ) ਸੁੱਖੀ ਬਾਈ (ਬਰਨਾਲਾ) ਗੋਲਡੀ ਕਾਹਲੋਂ (ਧਨੋਲਾ) (ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਪਸੁਪੀ) ਜਸਨ ਗਰਗ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਆਖਿਰ 'ਚ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਅਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਥੀਏਟਰ ਰਾਹੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ

ਭੰਗੜੇ ਤੋਂ ਥੀਏਟਰ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਹੋਣ ਵਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਬਾਬ ਦਿੰਦੇ ਸ. ਧਨੋਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1965 'ਚ ਬੰਬੇ ਥੀਏਟਰ ਦੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਧੀਰ ਜੀ ਨੇ ਡਰਾਮਾ ਖੇਡਿਆ ਸੀ 'ਮਿਰਜਾ ਸਾਹਿਬ' ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਿਲ 'ਚ ਵੀ ਥੀਏਟਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸਬੱਬ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕਕਾਰ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਜੀ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਥੀਏਟਰ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ।

ਇੱਕ-ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਕਈ-ਕਈ ਵਾਰ ਖੇਡੇ ਗਏ, ਜਿਹੜੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਡਾਲਸ, ਟੈਕਸਾਸ, ਸਿਆਟਲ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਟੇਟ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਐਬਟਸਫੋਰਡ, ਸਰੀ, ਬਿ-ਟਿਸਕੋਲੰਬੀਆ (ਕੈਨੇਡਾ), ਐਡਮਿੰਟਨ (ਕੈਨੇਡਾ), ਨਿ-ਉਯਾਰਕ ਤੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਬੇਕਰਸਫੀਲਡ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਸੈਨਹੋਜ਼ੇ, ਟਰੇਸੀ, ਪਿਟਸਬਰਗ, ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਫੇਅਰਫੀਲਡ, ਸੈਂਟਾ ਰੋਜ਼ਾ ਤੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਲੇ-ਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਖੇਡੇ ਗਏ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਦੀ ਬਿਉਰੀ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਾਟਕ 'ਪੱਤਣਾਂ ਤੇ ਰੋਣ ਖੜੀਆਂ' ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ

ਰਿਤ ' ਮਿੱਟੀ ਪੁੰਦ ਜੱਗ ਚਾਣਨ ਹੋਇਆ, ਖੇਡਿਆ। ਜਿਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡ ਦਿੱਤੇ। 'ਮਿੱਟੀ ਪੁੰਦ ਜੱਗ ਚਾਣਨ ਹੋਇਆ' ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 9 ਸੌ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ 7 ਬੁੱਕ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ 1400 ਤੋਂ 1500 ਲੋਕ ਇੱਕ ਸੌ ਵੇਖਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ. ਧਨੋਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਨੋਆ ਨੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਸੋਨੂੰ ਰਾਣਾ, ਪਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਾਲੀ ਧਨੋਲਾ, ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਬਲਜੀਵਨ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਔਜਲਾ, ਨਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ। ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਾਸ ਕਿਰਦਾਰਾਂ

ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਕਹਿਣਾ ਬੜੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਿੱਕ ਤੇ ਲਿਖਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲੰਮੇ ਪੈਂਡੇ ਦਾ ਰਾਹੀ ਨੇ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਤੁਰਦੇ-ਤੁਰਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਫਲਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਅੱਜ ਦਾ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਲਿਖਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਗੀਆਂ ਤਾਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਾਰਗੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇਣ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਟਕ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡਣ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਕੋਰੋਨਾ ਬਨਾਮ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ

ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵੀ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਾਕਡਾਊਨ ਦੌਰਾਨ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਕੜਜਾਲ 'ਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਡੇ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਅੱਗੇ ਬੇਵੱਸ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋਚਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਉਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਕਿਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਠੱਪ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਾਕ ਡਾਊਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ 'ਚ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਦਾ ਹਊਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਚ ਛਾਂਟੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਸਮੱਸਿਆ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਦੁਵੱਲੀ ਮਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਹਿ ਸਕਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ

ਹੋਵੇਗਾ। ਭੁੱਖ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਨਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਗੁਨਾਹ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਖੁਦ-ਕੁਸ਼ੀ ਦਾ। ਇਹ ਭੁੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਲਾਚਾਰੀ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੱਟੀਆਂ-ਥਾਂ 'ਚ ਆਂ, ਹੋਟਲਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਲਾਕਡਾਊਨ

ਕਾਰਨ ਹੁਨਰਮੰਦ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਧੀਆ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕੰਮ-ਧੰਦੇ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਰਜਿਸਟਰਡ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤੇ ਹੋਰ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੋੜਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਦੀ

ਰਜਨੀਸ਼ ਕੌਰ ਰੰਪਾਵਾ

ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਸਾਰਥਕ ਹੱਲ ਕੱਢਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਬਣੇ ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਚੰਗੇਰਾ ਭਵਿੱਖ ਨਾ ਬਣਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਦੌੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ- ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੀ ਵਿਕਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਅਕਸਰ ਟਰੇਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਠੱਗੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਜਾਨ ਵੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਰੋਨਾ ਤੋਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸੁਚੱਜੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ।

ਦਲ ਬਦਲੀ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗਦੇ ਨੇਤਾ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਰ

ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਖਾਲੀ 61 ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਜੇਤੂਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਪਰਲੇ ਸਦਨ ਲਈ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ 10 ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਹੋਈਆਂ 19 ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰੋਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ। ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ 42 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 19 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 8 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ 4 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀ। ਹੁਣ ਉਪਰਲੇ ਸਦਨ 'ਚ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 244 ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਵੱਧ ਕੇ 86 ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 41 ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੋਵਿਡ-19 ਦਾ ਪ੍ਰਕੋਪ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਪਰੈਡ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਹਰ ਸਹੀ-ਗਲਤ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਇਆ। ਉਹ ਇਕ-ਦੂਜੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਧੜੇ ਨਾਲ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸਾਂਝ ਰਹੀ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਗਹਿਲੋਤ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੇਣ ਲਈ 25-25 ਕਰੋੜ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਿਫਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਮੌਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਦੇ ਡਰੋਂ ਲੁਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ 5 ਫਿਰ 3 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਕਾਰਨ ਗਿਣਤੀ 73 ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 65 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੋਰ ਸੰਨ੍ਹਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕਮਲ ਨਾਥ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਡੇਗਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੇ ਸਨ ਜੋ ਜਯੋਤਿਰਾਦਿਤਿਆ ਸਿੰਘੀਆ ਸਮੇਤ 22 ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਰਹੀ ਸੀ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 22 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦਿਵਾ ਕੇ ਕਮਲ ਨਾਥ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਡਿੰਗ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਤੈਅਸੁਦਾ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੇਪੀ ਨੱਢਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਪਾਕਿ-ਸਾਫ਼ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ

ਸੀ। ਅਸਲ ਕਹਾਣੀ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲੇ ਮਾਇਆਜਾਲ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਲੋਭ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ 22 ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਬਦਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਠੱਗ ਦਿਖਾ ਗਏ। ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ? ਇਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 52ਵੀਂ ਸੋਧ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਦੇ ਲਾਲਚ ਕਾਰਨ ਦਲ ਬਦਲੀ ਦਾ ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਮਾਮਲਾ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ 1967 ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 'ਆਇਆ ਰਾਮ, ਗਇਆ ਰਾਮ' ਦੀ ਖੇਡ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚੱਲੀ। ਕੁਝ ਹੀ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਟੋਲਿਆਂ ਨੇ

ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ-ਜੇਡੀਐੱਸ ਦੀ ਕੁਮਾਰਸਵਾਮੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ 16 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਸਮੂਹਿਕ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦਿਵਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਟਲਾਂ 'ਚ ਡੱਕ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਆਖਰ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਬਦਨਾਮ ਲੀਡਰ ਯੇਦੀਯੁਰੱਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਬਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜਾਈ ਗਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਚੋਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ਿਵਸੈਨਾ-ਐੱਨਸੀਪੀ-ਕਾਂਗਰਸ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ

ਖਹਿਰਾ 'ਆਪ' ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਲੜ ਆਇਆ ਪਰ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ।

ਪਲਟੇ ਮਾਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਦਲੀਆਂ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਭੰਗ ਕਰ ਕੇ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਦਲ ਬਦਲੀ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਤੇ ਲਗਾਮ ਕੱਸਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ 1985 ਵਿਚ 'ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 52ਵੀਂ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ' (ਦਲ ਬਦਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ) ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਲ ਬਦਲਣ, ਵੋਟਿੰਗ ਸਮੇਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੋਟ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੰਧਤ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ੀਡੀਂਟਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ ਪਰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਮਿੱਥੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਪੀਕਰ ਸੁਵਿਧਾ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। ਸਮੂਹਿਕ ਦਲ ਬਦਲੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਮਿਲਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਨਿਯਮ ਸਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਦੀ ਹੱਦ ਮਿੱਥੀ ਗਈ।

ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇਕ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਮੈਂਬਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਨ 2018 ਵਿਚ

ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਐੱਨਸੀਪੀ ਦੇ ਅਜੀਤ ਪਵਾਰ ਨੂੰ ਭਰਮਾ ਕੇ ਬਹੁਮਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਤਤਕੇ 5 ਵਜੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਫ਼ਤਨਵੀਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਪਵਾਰ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਜੀਤ ਪਵਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀਬੀਆਈ ਅਤੇ ਈਡੀ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸੋਦੋਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜੀਤ ਪਵਾਰ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਕਰਾ ਕੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 2 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਡਰੋਂ 'ਆਪ' ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ/ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਅਧਿਕਾਰ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਵਿਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। 'ਆਪ' ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੂਲਕਾ ਦਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲਮਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੁਖਪਾਲ

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਪੜ ਤੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਰਜੀਤ ਸੰਦੇਆ ਅਤੇ ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸ਼ਾਹੀਆ 'ਆਪ' ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਮੋਹਰਬਾਨੀ ਸਦਕਾ ਵਿਧਾਇਕੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਗ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਬਾਗੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਬੇਅਸਰ ਰਿਹਾ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਹੋ ਵੰਗ ਵਰਤ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੋ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ ਅਜੀਤਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦਿਵਾਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਜਿਤਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਬਣਾਈ ਸੀ।

ਇੰਜ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡਣ, ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾ ਕੇ ਵੋਟ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤਗੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ। 'ਚਿੱਤ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪੱਟ ਵੀ ਆਪਣੀ' ਮੁਤਾਬਕ ਚੁਣੇ ਲੋਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਠੁੱਠ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਲੱਭ ਲਏ ਹਨ।

ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਕੇ ਮੈਂਬਰੀ ਪੱਕੀ ਕਰੋ। ਇੰਜ 'ਨਾ ਹਿੰਗ ਲੋਗੇ ਨਾ ਫਟਕੜੀ, ਰੰਗ ਚੋਖਾ ਹੋਏ' ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਸੱਚੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਇਸ ਵੱਡੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਬਦਤਰ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਗ਼ਰੀਬੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁੱਦੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਚੋਣਾਂ ਵਾਅਦੇ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਜਨਤਾ ਵੀ ਭੋਲੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸੇ ਦਲ ਬਦਲੂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਜਿਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦਲ ਬਦਲੀ ਦੀ ਇਸ ਗੰਦੀ ਖੇਡ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਲਗਾਮ ਲਗਾਉਣ ਖ਼ਾਤਰ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੋਧ ਕਰ ਕੇ ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਪਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਧੜੇ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਿਉਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਾਮੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨਗੀਆਂ? ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉੱਡਣ ਦੇ ਖ਼ਦਸ਼ੇ ਹਨ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਸ. ਪ. ਸਿੰਘ

ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ

ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਨਅਤ, ਵਪਾਰ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਬੇਰਜ਼ਗਾਰੀ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਬਲ ਰੂਪ 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯਤਨ ਨਿਰੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਸਫਲਤਾ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਹਰ ਵਕਤ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਵਾਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਨਤੀਜੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਹੈ ਸਿੱਖਿਆ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਅਮਲ ਦੇ ਪੈਂਤੜੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਸੋਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਧੁਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਮੁਲਕ ਹਰ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਉਂਦੇ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਯਹੂਦੀ ਕੌਮ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲ ਦਰ-ਦਰ ਭਟਕਦੀ ਰਹੀ।

ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਜੂਝਦੀ ਰਹੀ

ਪਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਅੱਖੋ-ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਫਲਸਰੂਪ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਉਪਰੰਤ ਯਹੂਦੀ ਕੌਮ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਅਮੀਰੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ 'ਚ ਜੋ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਭੁੱਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀਅਤਨਾਮ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਾਲਾਂ ਭਰ ਜੰਗ ਲੜੀ ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰਿਆ। ਸਗੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਰੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਿਆ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਭਵਿੱਖ ਹੈ? ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਡੰਗ ਟਪਾਉ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੱਦ ਵੀ ਤੈਅ ਨਹੀਂ। ਭਵਿੱਖ ਮੁਖੀ ਕੀ ਪੈਂਤੜਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ? ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਚ ਅਧਿਆਪਕ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ-ਬੈਠ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਓਥੇ ਹੀ ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ

ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਗੋਚਰੇ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਨਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੋਜ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਮਾਪੇ ਜੋ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਰਥਿਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਉਹ ਫੀਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ। ਪਰ ਫੀਸਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ? ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਫੀਸਾਂ ਤੇ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਅਫ਼ਸਰ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕ ਭੁਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਠੋਸ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ

ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੰਕਟ ਵੇਲੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰਨ। ਕਾਲਜ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਸੰਜੀਦਗੀ ਦਾ ਹੀ ਸੂਚਕ ਹੈ।

ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਚ ਪੁਲ ਬਣ ਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਯਥਾਰਥਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਜਿਸ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣਾ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਬੋਰਡਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਸੰਪੰਨ ਕਰਨੀਆਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਲਈ ਫੀਸਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਚ ਜੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਅਵੇਸਲਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਹ ਹੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੀ ਸਹੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਭ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਭਵਿੱਖੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਕਰੀਏ।

(ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ਚੀਨ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਡਾ ਸੀ ਜੇ ਗੁਪਤਾ

ਲੰਦਾਖ ਵਿਚ ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਜੋ ਹਰਕਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਭੁੱਲਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ 20 ਜਵਾਨ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਇਹ ਨੈਤਿਕ ਸੋਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਉਕਸਾਇਆ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਦੂਜੀ ਧਿਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸੋਚ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਜਾਣੂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਚੀਨ ਦੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਿ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਲਈ ਭਾਰਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਚੀਨ ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼ਰਾਰਤ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਐਲਾਈਸੀ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਣੀ ਸਹਿਮਤੀ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਐਲਾਈਸੀ 'ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦਾ ਜਮਾਵਤਾ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਇਲਾਕੇ ਪੈਂਗੋਂਗ ਸੋ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਦੌਲਤ ਬੋਗ ਓਲਡੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਾਰਾਕੋਰਮ ਹਾਈਵੇ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਕਰੀਬ ਦੌਲਤ ਬੋਗ ਓਲਡੀ ਹਵਾਈ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਧੁਨਿਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੜਕ ਮਾਰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਚੀਨ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਚੀਨ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਐਲਾਈਸੀ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਨ 1962 ਵਿਚ ਹਥਿਆਇਆ ਗਿਆ ਇਲਾਕੇ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਕੋਲ ਗੁਲਾਮ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਚੀਨ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਉਲਟੇ-ਸਿੱਧੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਭੁੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ

ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੈ।

ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਚੀਨ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਬਲਕਿ 1962 ਵਿਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਅਜਿਹੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਉਢਾਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਰ-ਪੈਰ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਅਵਤਾਰ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਫੇਲ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਤੂਲ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਧਾਰਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਤਮਘਾਤੀ

ਨਿਰਭਰਤਾ ਘੱਟ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗ ਜਗਤ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਜੇਕਰ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਮ ਲਗਾਉਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਇਹ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨੀ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਤਤਕਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਲਾਕਡਾਊਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗ ਜਗਤ

ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਕਿ ਘਰੇਲੂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਵਸਤਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਝਾਲਰ, ਗਣੇਸ਼-ਲੱਛਮੀ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਚੀਨ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਜਾਣ? ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਸ ਵੱਲ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੀਨ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਜਜ਼ਬਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਚੀਨ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਚੀਨ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕਿੰਦਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ? ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ-ਵਪਾਰਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਥਾਨ ਵਿਚ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਾਨੂੰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ ਜਮਹੂਰੀ ਮੁਲਕ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਔਸਤ ਭਾਰਤੀ ਨਿਯਮ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪ੍ਰਤੀ ਓਨਾ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਾਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪਹੁਦਰੀਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮਿਜ਼ਾਜ ਬਦਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹਿੱਤ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਚੀਨ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਮੁਲਕ ਲਈ ਸਿਹਤਮੰਦ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਿਜ਼ਾਜ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਸਾਡੇ ਸਿਆਸੀ ਵਰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਮਾਹੌਲ ਬਣੇਗਾ ਜੋ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਅਭਿਆਨ ਨੂੰ ਰਫ਼ਤਾਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਵਿਵਹਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਰਜੀਕਲ ਸਟ੍ਰਾਈਕ ਵੇਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਐਲਾਈਸੀ ਦਾ ਸੱਚ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ੀ ਚੀਨ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਭਰਪੂਰ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਦੇਸ਼ ਚੀਨ ਦੀ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮਨ-ਮਾਫਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੀਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਚੰਗਾ-ਖਾਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਵੀ ਹੈ। ਮੁੱਢਲੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੇ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਤਮਾਮ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗ ਕੱਚੇ ਮਾਲ, ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ।

ਚੀਨ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉੱਠ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀ

ਦੇ ਅੱਗੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਕਮੀ ਦੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਸ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਚੀਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਏ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗ ਜਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਚੀਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਭਾਰਤੀ ਸਨਅਤਾਂ ਅਤੇ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੀਨੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਬਦਲ ਤਲਾਸ਼ਣੇ ਹੋਣਗੇ।

ਅੱਜ ਚੀਨ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਮਾਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਾਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਜਲਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ

ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ

ਪਰਮਜੀਤ ਮਾਨ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ-ਚੀਨੀ ਭਾਈ-ਭਾਈ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਚੀਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨੇਤਾਲ ਮਿੱਤਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਅਚਾਨਕ 20 ਅਕਤੂਬਰ, 1962 ਨੂੰ ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰ, ਫੌਜ ਤੇ ਸਾਰਾ ਮੁਲਕ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਕਿੱਥੇ ਹਿੰਦੀ-ਚੀਨੀ ਭਾਈ ਭਾਈ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਮੁਲਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਨਾ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਨਾ ਸਾਡੀ ਫੌਜ ਇਸ ਲੜਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਹ ਲੜਾਈ 21 ਨਵੰਬਰ, 1962 ਤੱਕ ਚੱਲੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਲੜਾਈ ਬਾਰੇ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਉਸ ਲੜਾਈ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਵਕਤ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਬੱਚੇ ਸਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਰੇਡੀਓ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਰੇਡੀਓ ਉੱਪਰ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੇ ਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਚ ਛੁਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਅਪੀਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇੱਕੋ ਸੋਚ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਫੌਜ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤੱਕ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਚੀਨ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰੀ ਗੁੱਸਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਵੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਹੁਣ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇਣੀ ਪਈ। ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਸਾਡੇ ਬਹਾਦਰ

ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਮੌਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਉਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਛੇਵੀਂ ਕਲਾਸ ਵਿਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਚਾਉਕੇ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਰੜ੍ਹ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੱਕ

ਨਾ ਪੈਸੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਸਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਛੇਵੀਂ ਕਲਾਸ ਵਾਲੇ ਰੜ੍ਹ ਦੇ 4-5 ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਣਕ ਇਕੱਠੀ ਕਰੀਏ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਬਬੇਰੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਬੋਰੀ ਜਾਂ ਕਈ ਕਈ ਬੋਰੀਆਂ ਵੀ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ 1962 ਵਿਚ

ਲਿਖਿਆ। ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤੇ ਫੇਰ ਮੰਗਣ ਤੁਰ ਪਏ। ਉਸ ਵਕਤ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤੇ ਆਦਮੀ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਗਏ ਹੁੰਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਆਦਮੀ ਵਿਹਲੇ ਹੁੰਦੇ ਉਹ ਸੱਥਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠਦੇ ਸਨ।

ਸ਼ਾਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਦੋ ਗੱਟੇ ਵਾਹਵਾ ਕਰ ਲਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਵੀਹ-ਵੀਹ ਕਿਲੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਉਕੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਸੀ, ਸਮਾਜ-ਸੇਵਾ ਸੀ, ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਸਰ ਸੀ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਇਕ 11 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੀ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼

ਸ਼ਾਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਦੋ ਗੱਟੇ ਵਾਹਵਾ ਕਰ ਲਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਵੀਹ-ਵੀਹ ਕਿਲੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਉਕੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਸੀ, ਸਮਾਜ-ਸੇਵਾ ਸੀ, ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਸਰ ਸੀ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਇਕ 11 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੀ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ। ਕਣਕ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਅਲੱਗ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਸੀ।

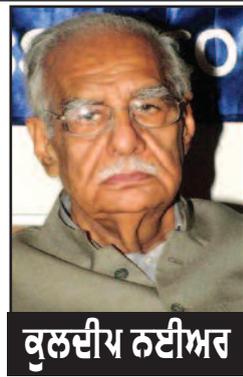
ਦਾ ਸਕੂਲ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਚਾਉਕੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੈਡ ਮਾਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਭੀੜ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਫੌਜ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਨਾਜ, ਕੱਪੜੇ, ਨਕਦ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਜਿਸ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੱਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਮੱਦਦ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਓ ਅਤੇ ਕਲਾਸ ਇੰਚਾਰਜ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਓ।

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਰੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਫਸਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਖਾਣ ਲਈ ਵੀ ਕਣਕ ਮੁੱਲ ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਜਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਰੀ ਦੇਣੀ ਵੀ ਕੀਹਨੇ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਗੱਟਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਣਕ ਮੰਗਣ ਤੁਰ ਪਏ। ਹਰ ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮੁਹਰੇ ਗੱਟਾ ਫੜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਈ, ਚਾਚੀ, ਤਾਈ, ਦਾਦੀ, ਕਹਿ ਉਸ ਨੂੰ ਚੀਨ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਤੇ ਕਣਕ ਮੰਗਦੇ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਈ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਲ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਛਿੱਕੂ ਭਰ ਕੇ ਗੱਟੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਣਾ। ਕਈ ਪਾਠਕ ਸੋਚਣਗੇ ਮੈਂ ਚਾਚਾ, ਤਾਇਆ ਆਦਿ ਕਿਉਂ ਨੀ

ਸਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ। ਕਣਕ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਅਲੱਗ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਚਾਉਕੇ ਦੇ ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੀਰਕੋਟ, ਸੂਚ, ਬੱਲੇ, ਬਦਿਆਲਾ, ਜੈਦ, ਰੜ੍ਹ, ਖੇਖਰ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੂਲ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਕਦਮ ਲਈ ਸਾਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਚੀਨ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਦੇਖ 1962 ਵਾਲੀ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਤੇ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਸੀ।

1962: ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਜੰਗ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਕੁਲਦੀਪ ਨੰਦੀਅਰ

(ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਲਿਖਤ)

ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਚੀਨ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣੀ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇੰਚਾਰਜ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਸਹਾਇਕ ਉਸ ਕੋਲ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦਾ ਬੱਝਾ ਲਿਆ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਗਜ਼ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਇਕ ਸੜਕ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖੇ ਬਗੈਰ ਹੀ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸਰਹੱਦੀ ਫਾਈਲ' ਵਿਚ ਰੱਖ ਦੇ।" ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੀਨੀ ਹੱਲੇ ਬਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ, ਸੰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਇਕ ਫਾਈਲ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦੀ ਫਾਈਲ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦੇ।" ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਜੁਆਇੰਟ ਸਕੱਤਰ ਪੱਧਰ ਤਕ ਵੀ ਸੀ। ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੇ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਨਾਹ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਅਕਸਾਈ ਚਿਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੜਕ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਕਸ਼ਮਣ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 1954 ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸੜਕ ਉਸਾਰਨ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਜੋਂ ਉਹ ਹਰ ਸਾਲ ਤਿੱਬਤ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸੂਤਰ ਬਹੁਤ ਵਸੀਹ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੜਕ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੜਕ ਉਸਾਰੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦਾ ਇਕ ਜਹਾਜ਼, ਜੋ ਅਚਾਨਕ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਸੜਕ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਲਕਸ਼ਮਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੀਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤ ਵਿਚਾਲੇ ਮੱਤਭੇਦ ਸਨ। ਪੰਡਿਤ ਹਵਾਈ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਨਹਿਰੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਨਹਿਰੂ ਉਦੋਂ ਤਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੀਨ ਕੋਲ ਰਸਮੀ ਰੋਸ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤਕ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ

ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਅਕਸਾਈ ਚਿਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਚੀਨ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਗ਼ੈਰਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਕਸ਼ਾ ਚੀਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ। ਉਹ ਚੀਨ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਦੋਂ ਚੀਨ ਨੇ ਅੰਗਿਓ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਤਾਂ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਗਸ਼ਤੀ ਟੁਕੜੀ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਉਥੇ ਸੜਕ ਉਸਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਥੇ ਗਸ਼ਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਟੁਕੜੀ ਕੁਝ ਕਰਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੀਨੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਛਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਘੜੀਆਂ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਚੀਨ ਨੇ ਨਿਰਾਦਰੀ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਨਹਿਰੂ ਚੀਨ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਨਹਿਰੂ ਨੇ 1955 ਵਿਚ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਡੁੰਗ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੁੱਟ ਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚਾਉ ਐਨ ਲਾਈ ਦਾ ਖੁਦ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਤੁਆਰੁਫ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਚਾਉ ਐਨ ਲਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਨਹਿਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਖਾਇਆ। ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਪੁਸਤਾਵਿਤ ਤਿੱਬਤ ਦੌਰੇ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਚਾਉ ਐਨ ਲਾਈ ਨੇ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭਰਿਆ। ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਸੱਦਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਉ ਐਨ ਲਾਈ ਵੀ ਤਿੱਬਤ ਆਵੇ। ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੋਸ ਨੂੰ ਚੀਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਲਈ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਮਾੜੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨਹਿਰੂ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕਿਆ ਕਿ ਚੀਨ ਇਕ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੇਸ਼ ਵਾਂਗ ਸੀ, ਜੋ ਆਪਣਾ ਅਤੀਤ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਰਲੀ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਪੁਲਾਘ ਪੁੱਟਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਰੋਹ 'ਚ ਆਏ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਅਕਸਾਈ ਚਿਨ ਵਿਚ ਸੜਕ ਉਸਾਰਨ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ

ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਨ ਕਦੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਛੇੜੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਹਿਰੂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਿੰਨਾ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਚੀਨ ਸਬੰਧੀ ਸੁਆਲ ਦਾ ਜਦੋਂ ਨਹਿਰੂ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਧੋਖਾ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਕਸਾਈ ਚਿਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹਿਰੂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਸਮੁੱਚਾ ਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਣਦਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਸਦ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਆਗੂ ਉੱਤੇ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਚੀਨ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਮ ਰਵੱਈਏ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਆਪਣੇ ਨਾਇਕ (ਨਹਿਰੂ) ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਕਾਮੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਟੇਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਇਕ ਪੱਤਰ ਲੱਭ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਬਿਟਵੀਨ ਦਿ ਲਾਈਨਜ਼' ਲਿਖਣ ਲਈ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਪਟੇਲ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਉਪਰੋ-ਉਪਰੋ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਅੰਤ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਚੀਨ ਦਾ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਉਦੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਚੀਨ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਬਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅੰਕਿਤ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ਼ਾਨੀ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਨਕਸ਼ੇ ਸਾੜ ਦੇਣ।

ਚੀਨੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਇਸ ਭੰਬਲਭੁਸੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਨਕਸ਼ੇ ਨੂੰ ਹੀ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਨਹਿਰੂ ਅਜੇ ਵੀ ਅਕਸਾਈ ਚਿਨ ਸੜਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ। ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚੀਨ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਚੀਨ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਖੁਰਨਕ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਪੇਈਚਿੰਗ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ 'ਚਾਈਨਾ ਪਿਕਟੋਰੀਅਲ' ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਕਸ਼ਾ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੀ

ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਚਾਉ ਐਨ ਲਾਈ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ 1949 ਤੱਕ ਚੀਨ ਨੇ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਵਿਹਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਹਾਰ ਕਾਰਨ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਖੋਰਾ ਲੱਗਿਆ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚਿਤਾਵਨੀਆਂ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਹਿਰੂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਕਦੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤੋੜੇਗਾ ਅਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਫੇਰ-ਬਦਲ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਲੀ ਰਵਾਇਤੀ ਸਰਹੱਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਚੀਨ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਸੀਟ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੱਛਮੀ ਜਗਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੀਟ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਹਿਰੂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੇਸ਼ ਚੀਨ ਕਦੇ ਵੀ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ, ਜੋ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੀਨ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਜੰਗ ਦੇ ਕੰਢੇ ਨਾ ਪੁੱਜਣ। ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ 1960 ਵਿਚ ਚਾਉ ਐਨ ਲਾਈ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੋਕ ਰਾਏ ਚੀਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ-ਮੰਡਲ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ (ਚਾਉ ਐਨ ਲਾਈ) ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਚੀਨ ਨੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਲੱਦਾਖ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਉਥੇ ਪੁਲੀਸ ਚੌਕੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ। ਉਥੇ 64 ਚੌਕੀਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਝਾਅ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪੁਲੀਸ ਚੌਕੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬੀ.ਐਨ. ਮਲਿਕ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਜਤਾਉਣ ਲਈ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਚੌਕੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, "ਸਾਨੂੰ ਚੀਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਉਥੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।" ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਇਸ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਸਪਲਾਈ ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮਾਨ ਦੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਕਬਜ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਲੀ ਪੱਟੀ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਗੋਆ, ਦਮਨ ਤੇ ਦਿਉ ਅਤੇ ਦਾਦਰਾ ਤੇ ਨਗਰ ਹਵੇਲੀ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਉਥੇ ਇਕ ਕਾਲੀ ਪੱਟੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਨ 1961 ਵਾਲਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜਨਰਲ ਜੇਐਨ ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਹਿਜ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਜੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਗੋਆ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ 18 ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਮਸਾਂ ਡੇਢ ਦਿਨ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀ

ਸੀਜੀਵ ਚੋਪੜਾ

ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਮੈਨੂਏਲ ਐਂਤੋਨੀਓ ਵਸੈਲੋ ਡੀਸਿਲਵਾ ਨੇ ਵਾਸਕੋ ਡਗਾਮਾ (ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੋਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ) ਵਿਖੇ 19 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਫਿਰ ਵੀ, ਗੋਆ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦਸੰਬਰ 1961 'ਚ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਗੋਆ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨਿਪਟਾਉਣ 'ਚ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਕਿਉਂ ਲੱਗਾ? ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਕਿ 1928 ਵਿਚ ਹੀ ਗੋਆ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਟੀ. ਬੀ. ਕਨਹਾ ਨੇ ਗੋਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਸਾਈਮਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਗੋਆ ਦੇ ਲੋਕ ਕਲੋਨੀਅਲ ਐਕਟ ਆਫ ਪੁਰਤਗਾਲ 1930 ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਪੁਰਤਗਾਲ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ (ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕੁਨਬੀ ਕਾਮਿਆਂ (ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਬਰਤਨਵੀ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਰਗੇ ਤੇ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ

ਸਨ) ਨੂੰ ਗੋਆ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੌਰਾਨ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਵੱਲੋਂ 1938 ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨਲ ਗੋਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਗੋਆ ਦੀ ਮੂਲ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗੋਆ 'ਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਅਤੇ ਗੋਆ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ ਗਲ ਘੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਮਾਰਚ 1946 ਵਿਚ ਗੋਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮਤਾ ਸੀ, "ਗੋਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 'ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ' ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਦਿਆਂ, ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਗੋਆ, ਦਮਨ ਤੇ ਦਿਉ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੰਢੇ ਛੱਡ ਜਾਣ (ਭਾਵ ਇੱਥੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣ) ਲਈ ਆਖਦੀ ਹੈ।"

ਸੰਨ 1946 ਵਿਚ ਡਾ. ਲੋਹੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗੋਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਾਫੁਰਮਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੋਆ ਦੇ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੋਆ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਕਲੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਗੋਆ ਦੇ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤਾਂ ਲਈ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਇਕ 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਚਾਰ' ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਾਹਰ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ ਗੋਆ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਸਲਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਵਿਚੋਲਗੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਫਸਿਆ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹਕੁੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਰਾਣੀ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਇਕ ਮੈਂਬਰ, ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਟੋ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਤਗਾਲ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਸੀ। ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੀ ਯੂਐਨ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ

ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਪੁਰਤਗਾਲ ਯੂਐਨ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਹੀ ਪੁਰਤਗਾਲ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜਸਟਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਖਿਲਾਫ਼ 1955 'ਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਾਦਰਾ ਤੇ ਨਗਰ ਹਵੇਲੀ ਲਈ 'ਰਾਹ ਦਾ ਹੱਕ' ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤ 1960 'ਚ ਇਹ ਕੇਸ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਸ ਇਸ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਬੰਨੇ ਜਦ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਕੁਟਨੀਤਕ ਚੰਗਿਆਈਆਂ 'ਚ ਮਸਰੂਫ਼ ਸੀ, ਗੋਆ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗੋਮੰਤਕ ਦਲ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਦਾਦਰਾ ਤਕ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਤਿਰੰਗਾ ਲਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਗੱਲ 21 ਜੁਲਾਈ 1954 ਦੀ ਹੈ। ਇਸ

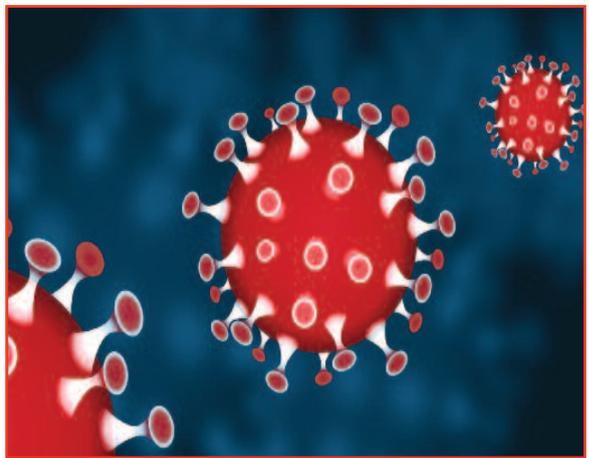
ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਜਨਤਕ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲੀ ਅਤੇ 29 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਨਗਰ-ਹਵੇਲੀ 'ਚ ਨਰੋਲੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਗੋਮੰਤਕ ਦਲ ਦੇ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੋਆ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਲੰਟੀਅਰ ਆ ਕੇ ਰਲ ਗਏ ਅਤੇ 2 ਅਗਸਤ 1954 ਨੂੰ ਸਿਲਵਾਸਾ 'ਤੇ ਤਿਰੰਗਾ ਲਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਗੋਆ ਦੇ ਇਕ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ ਏਪੀਏ ਕਰਮਾਲਕਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਛੇਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਵਰਿਸ਼ਟ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਰਸਮੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੁਹਰਾਈ। ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ 'ਚ ਦਾਦਰਾ ਐਂਡ ਨਗਰ ਹਵੇਲੀ ਐਕਟ 1961 'ਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇੰਜ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਅੰਤ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀਗਣੇਸ਼ ਹੋਇਆ।

ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਜਾਗੀ ਉਮੀਦ

ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ (ਕੋਵਿਡ-19) ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਸ ਘਾਤਕ ਵਾਇਰਸ ਨੂੰ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਹੀ ਰੋਕਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਜਾਗੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਉਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਮਾਡਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕੋਰੋਨਾ ਸੈੱਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕੋਵਿਡ-19 ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਵੈਕਸੀਨ ਅਤੇ ਐਂਟੀ ਵਾਇਰਲ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਤੇਜ਼ੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਕੈਂਬਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਣੇ ਖੋਜੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੋਜੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ

ਕੋਵਿਡ-19 ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰਸ-ਕੋਵੀ-2 ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਪਾਈਕ ਜਾਂ ਐੱਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਨਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਬੀ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਏ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਸੀਐੱਚਏਆਰਐੱਮਐੱਮ-ਜੀਯੂਆਈ ਨਾਮਕ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਡਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਲੇਗਾਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੇਨਪਿਲ ਇਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਧਾਰਤ ਮਾਈਕ੍ਰੋਸਕੋਪ ਹੈ ਜੋ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੂੰ ਅਣੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰਸਪਰ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਸਪਰ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਸ-ਕੋਵੀ-2 ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਸਪਾਈਕ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਮਾਡਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਡਲ ਦੂਜੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੋਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੋਗ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਗੀਤ ਦਿਵਸ ਹਰ ਸਾਲ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਮਿਲ ਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਬਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਲਾਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਸਾਧਨਾ ਹੈ।

ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਵਿਭਿੰਨ ਸੋਧ ਅਧਿਐਨਾਂ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਨ ਜਾਂ ਗੁਣਗੁਣਾਉਣ

ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਲਈ ਰੱਖੋ ਇਨ੍ਹਾਂ 4 ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ

ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਜੀਵਨ ਸ਼ਿਲਪ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਬਿਹਤਰ, ਆਹਾਰ, ਯੋਗ, ਡਿਟਾਕਸਿਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਹਰਬਲ ਉਪਚਾਰ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਆਦਿ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਇਸ ਭੂਮੀ 'ਤੇ ਯੋਗ 3300-1900 ਈ. ਪੂਰਵ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਆਯੁਰਵੈਦ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਆਓ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ।

ਚੰਗਾ ਭੋਜਨ

ਆਯੁਰਵੈਦ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਦ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਹਤ ਤੋਂ ਗਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਭੋਜਨ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਬਦਲਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਚਾਰਿਆ ਮਨੀਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੁੱਧ, ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਬਣੇ ਉਤਪਾਦ, ਜੰਕ ਫੂਡ, ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਜਿਹੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਯੋਗ ਤੇ ਧਿਆਨ

'ਯੋਗ ਖੁਦ ਲਈ, ਖੁਦ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ, ਆਪਣੇ-ਆਪ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਹੈ।' ਅਚਾਰਿਆ ਮਨੀਸ਼ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗ ਮਨ ਜਾਂ ਆਤਮਾ ਦਾ

ਇਹ ਹਮਲਾ ਸਰੀਰਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵੀ।

ਡਿਟਾਕਸਿਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਅਚਾਰਿਆ ਜੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਡਿਟਾਕਸਿਫਿਕੇਸ਼ਨ ਭਾਵ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਮਲ ਹੈ। ਡਿਟਾਕਸਿਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵੀ ਵੱਧਦੀ ਹੈ। ਅਚਾਰਿਆ ਮਨੀਸ਼ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਡਿਟਾਕਸਿਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਰਬਲ ਉਪਚਾਰ- ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਉਪਚਾਰ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਹੈ।

ਵਿਭਿੰਨ ਜੜੀਆਂ-ਬੂਟੀਆਂ 'ਚ ਔਸ਼ਧੀ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਭਿੰਨ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਰਬਲ ਉਪਚਾਰ ਡਿਟਾਕਸਿਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਆਹਾਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਿਲਕੁੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਬਾਹਰੀ ਹਮਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਹਰਡ ਇਮਿਊਨਿਟੀ

ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਫੈਲੀ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਹਰਡ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਹਾਲੀਆ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਹਰਡ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਨੁਮਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਇਨਫੈਕਟਿਡਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹਰਡ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਅਸਰਦਾਇਕ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕ ਪੱਖ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹਰਡ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਰਗਰ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਡ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਵਾਇਰਸ ਤੋਂ ਇਨਫੈਕਟਿਡ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੋਕਾਂ

ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਡ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਉਦੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਨਾਲ ਜਾਂ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਚੇਨ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਮੈਗਜ਼ੀਨ

ਸਾਇੰਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ ਕਿ 60 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਕੋਰੋਨਾ ਇਨਫੈਕਟਿਡ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਡ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਅਸਰਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਹੁਣ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਗਣਿਤ ਦੇ ਮਾਡਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 43 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਨਫੈਕਟਿਡ ਹੋਣ ਤਕ ਹਰਡ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਰਡ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਟੀਕਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਿੰਨੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, 43 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਹੱਲ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੰਤਰ ਹੈ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ

ਮੇਰੀ ਸੰਗੀਤ ਸਾਧਨਾ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਮਿਲ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਣਾਵਾਂਗੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ

ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਯੋਗ ਦਾ ਮੇਲ ਸੰਤੁਲਿਤ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਯੋਗ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਕੈਲਾਸ ਖੇਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਯੋਗ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨੂੰ ਬਚਾਏਗਾ। ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਤਾਂ ਯੋਗ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋਣਗੇ। ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਕਾਲ 'ਚ ਉਪਜੇ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਹਾਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਦੀ, ਸੰਗੀਤ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪੂਰਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਧੁੰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ

ਜਿਥੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਧੁੰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਯੋਗ 'ਚ ਆਸਣ ਤੇ ਮੁਦਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਇਕ ਹੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰ, ਮਨ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਪੂਰਨ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਸ 'ਚ ਯੋਗ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯੋਗ ਨਾਲ ਸਰੀਰ, ਮਨ, ਦਿਮਾਗ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਤਨ-ਮਨ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਤ

ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ 'ਚ ਭਗਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਆਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਅਧਾਰਿਤ ਸੰਗੀਤ ਭਾਵੇਂ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਘੱਟ ਦਿਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਾਅ ਕਦੇ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਦਰਅਸਲ, ਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮੇਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਤਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਹੈ

ਗਾਇਕ ਜੁਬਿਨ ਨੌਟਿਅਾਲ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਯੋਗ 'ਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੰਗੀਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੌ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਲਗਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਇਕੱਠੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਇਕ ਸੰਤੁਲਿਤ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਦਿਮਾਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ ਕਰੋ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ

ਵੈਸਟ ਵਰਜੀਨਿਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਿਮ ਹੰਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਧ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਦੋਵੇਂ ਸਾਮਾਨ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕਾਰਗਰ ਹਨ। ਸੰਗੀਤ ਸਟ੍ਰੈਸ ਹਾਰਮੋਨ ਕਾਰਟੀਸੋਲ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਯੋਗਾਸਨ 'ਚ ਅੰਤਰਗਤ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਰਾਹੀਂ ਤਣਾਅ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ 'ਤੇ ਕਾਬੂ, ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਨਿਰੋਗੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ ਧਿਆਨ ਤੇ ਯੋਗ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਹੈ।

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫਤਿਹ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 2 ਨਵੰਬਰ 1780 ਨੂੰ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲੇ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ) ਸਰਦਾਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਰਾਜ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੁਣ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ 'ਜਨਮ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ' ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਲਿਖਤ 'ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਾ ਜਨਮ 2 ਨਵੰਬਰ 1780 ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਸਦਕਾ 'ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੰਗ ਲੜੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਚੇਚਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਅੱਖ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਨਿਆਂ-ਪਸੰਦ ਸ਼ਾਸਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਆਹ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮਹਿਤਾਬ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ 8 ਪੁੱਤਰ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਦਾਤਾਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਿੱਖ ਰਾਜ 14500 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਕੋਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਲਈ ਮਰ-ਮਿਟਣ ਵਾਲੇ ਯੋਧੇ ਸਨ। ਅਪ੍ਰੈਲ 1837 ਵਿਚ ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਜਮਰੌਦ ਦੇ ਕਿਲੇ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਜਰਨੈਲ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਫੌਜਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ। ਜਮਰੌਦ ਦੇ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਬੇਈਮਾਨ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਮਹਾਰਾਜੇ ਤਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਈ। ਭਾਵੇਂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਨੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਇਆ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1837 ਨੂੰ

ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜਰਨੈਲ ਮੇਰੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦਾ-ਲੜਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਫੌਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਿਆ। ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਆ ਗਏ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਸਿਰ ਆਣ ਪਈਆਂ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਰੋਗ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਦੁਨੀਆ 'ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ ਦਰਬਾਰ ਲਾਇਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਇੰਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਾਲਕੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀਆਂ, ਸਰਦਾਰਾਂ, ਵਜ਼ੀਰਾਂ, ਯੋਧਿਆਂ ਅਤੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਫਤਿਹ ਬਲਾਉਣ ਦੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਮੇਰਾ ਹੁਣ ਅਖੀਰੀ ਵਕਤ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਚਲਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਜੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਅਖੀਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਰਾਜ 'ਤੇ ਪਾਟੋ-ਧਾੜ ਦਾ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਸਲਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਓ। ਤੁਹਾਡੀ ਤੋਗ ਦੀ ਧਾਕ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਡਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰੱਖਿਓ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਸ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਨਾ ਖੜਕਣ ਲੱਗ ਪਵੇ। ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀਆਂ

ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਮੈਨੂੰ ਜਾਨੋ ਵੱਧ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬਾਹਰੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਧਰਨਗੇ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆਓ। ਬਾਈ ਮਈ 1839 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਰਾਜਾ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਇਹ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਵਜ਼ੀਰ ਬਾਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 'ਗੀਤਾ' ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾਧੀ। ਸਤਾਈ ਜੂਨ 1839 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਿਲਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸੰਮਨ ਬੁਰਜ ਦੀ ਇਮਾਰਤ 'ਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ 28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਰਸਮਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਫੈਲਦੀ ਗਈ ਲਾਹੌਰ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਸਕਾਰ ਮੌਕੇ ਮਾਤਮੀ ਧੁਨਾਂ ਵੱਜੀਆਂ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਤੁਰੇ। ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਿਲੇ ਅੰਦਰ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅੱਜ ਉਹ ਚਿਖਾ 'ਤੇ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤੋਪਾਂ ਦਾਗ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਾ ਕਿਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਡੋਗਰਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਲਾਗੇ ਚੰਨਣ ਦੀ ਚਿਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰ

ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਚਿਖਾ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਚਾਰ ਰਾਣੀਆਂ, ਸੱਤ ਗੋਲੀਆਂ ਬਿਠਾ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਆਪ ਲਾਂਬੂ ਲਾਇਆ। 28 ਜੂਨ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਗਰਮੀ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਓਧਰ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਵੀ ਆਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਫੂਹਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਬਲਦੀ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਕਬੂਤਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜੋੜਾ ਵੀ ਸੜ ਕੇ ਰਾਖ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਰ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਡਿਗਣ ਵਾਸਤੇ ਭੱਜਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸੀ। ਅੱਜੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਦੇਹ ਪੂਰੀ ਸੜ ਕੇ ਰਾਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਡੋਗਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।

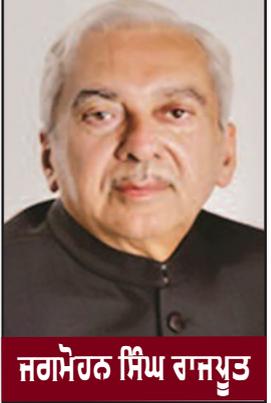
ਵਿੱਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲੋੜ

ਜੇ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਸਥਾਨਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਯਾਨੀ ਲੋਕਲ ਲਈ ਵੇਕਲ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਈ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਆਲਮੀਕਰਨ ਦੀ ਜਿਸ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬ੍ਰਾਂਡ ਪ੍ਰਤੀ ਲਲਕ ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਧੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਲਈ ਨਜ਼ਰੀਏ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਸਕੂਲਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਕੋਈ ਵੀ ਵੱਡੀ ਤੇ ਸਥਾਈ ਤਬਦੀਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਢਾਂਚੇ 'ਚ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਬਗ਼ੈਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਸਮਝ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪਿੰਡ ਪਰਤ ਆਏ ਹਨ ਜਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਿਰਾਸ਼ਾ 'ਚ ਦਿਨ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨੋ-ਸਥਿਤੀ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹਿੱਤ 'ਚ ਉਪਯੋਗ ਹੋਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, 'ਹਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸਮਝੇ ਕਿ ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਤੇ ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਮਿਲਣ, ਉਥੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੀ ਵਰਤਣਾ। ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ

ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਪੱਛਮ ਦੀ ਨਕਲ 'ਚ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਟੀਚਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਖ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਨਰਕਮਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਲੀਡਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਯਾਤਰਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇਸ ਸੰਕਲਪ

ਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾਉਣਾ ਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੀਨ ਤੋਂ ਜਾਪਾਨ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹਨ

ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣਾ ਤਰਜੀਹ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ, ਪਿੰਡ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਕਿੱਲਜ਼ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਜੋ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਮੁਹੱਈਆ ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਵਰਤੋਂ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੰਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ 'ਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾਂਗੇ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਉਣ ਲੱਗਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਪੱਛਮ ਦੀ ਨਕਲ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਚਣਗੀਆਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਕੌਮੀ ਰੁਚੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਾਂਗੇ, ਜੋ ਗਰੀਬੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਵੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੀ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਅੱਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ? ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਭਾਰਤੀਅਤਾ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਅਨੁਭਵੀ ਸਮਝ ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਵਹਾਰਕ ਰੂਪ 'ਚ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇ। ਅੱਜ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ

ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਗਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ।

ਇਹੋ ਸਮਾਂ ਹੈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਕਾਇਮਕਰਨ ਦਾ। ਇਕ ਸਾਫ਼, ਸਰਗਰਮ ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਤ ਸਕੂਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਅਧਿਆਪਕ ਪ੍ਰੋਮਨਾਥ ਰੂਸੀਆ ਦੀ ਪਹਿਲ 'ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਟਾਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਲੂਮ ਸਿਰਫ਼ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੱਕੜੀ ਨਾਲ ਸਥਾਨਕ ਕਾਰੀਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਕੱਚ ਮਾਲ ਸੁਭਾ ਖਾਦੀ ਬੋਰਡ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਟਰਨਓਵਰ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਸਕੂਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨੇੜਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ।

ਮੈਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰ-

ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਚ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਤਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਆਪਣਾ ਵੱਕਾਰ ਗੁਆਉਂਦੇ ਗਏ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੇ ਨਵਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਖੋਜ ਲਿਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ।

ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਵਿਡੰਬਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੋਸ਼ਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਕੁਝ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਈ-ਲਰਨਿੰਗ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਫੀਸ ਮੰਗਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵੱਕਾਰ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਵੀਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨੀਤੀ 'ਚ ਸਕੂਲ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਤੱਥ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੂਬੇ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ 'ਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਰਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਬਣਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ 'ਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਸ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋਵੇ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ-ਚੀਨ ਵਪਾਰਕ ਜੰਗ ਦੇ ਮਾਮਨੇ

(ਸਫਾ 14 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਲਈ ਮੋਹਰੀ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਰਣਨੀਤੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਇਸ ਵਕਤ ਏਸ਼ਿਆਈ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਅੱਖ ਰੱਖੀ ਬੈਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਬੇਹੱਦ ਅਹਿਮ 'ਖੇਤਰੀ ਵਿਆਪਕ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ' ਯਾਨੀ ਆਰਈਸੀਪੀ ਵਰਗੇ ਗੁੱਟ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੂਟਨੀਤਕ ਅਦਾਰੇ ਲੋਈ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਇੰਡੋ- ਪੈਸੇਫਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫਰੇਮਵਰਕ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਰਈਸੀਪੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ 6 ਬਿਲੀਅਨ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਖਣ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਚੀਨ ਦੀ ਮਨਮਾਨੀਆਂ

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਵੀ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦਾ ਟਾਪੂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਤੇ ਦਬਦਬਾ ਘੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇ ਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੋੜੀਦਾਰ ਬਣਨਾ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਵੀਡੀਓ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ-ਭਾਰਤ - ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਡਾਇਲਾਗ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ-ਭਾਰਤ- ਜਾਪਾਨ ਵਰਗੇ ਤਿੰਨ ਪੱਖੀ ਸਬੰਧ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਹ ਵੇਲਾ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵੀ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਹੋਈ ਖੂਨੀ ਝੜਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਰੂਰ ਚੀਨ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਉਹ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਵਧਾ ਕੇ ਚੀਨ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਘੋਲ ਹੀ ਲੋਕਰਾਜ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼

(ਸਫਾ 14 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁ ਕੌਮੀ ਖੇਤੀ-ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੋਭਿਗ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਬੇੜੀ ਸਿੱਧਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸੋਧ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਮੰਡੀਕਰਨ ਸੁਧਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਖਾਸਾ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਮੀ ਮੰਡੀਆਂ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਮੰਡੀ ਕਮੇਟੀਆਂ (ਏ ਪੀ ਐਮ ਸੀ) ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਫਸਲ ਵੇਚਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿਲ-ਹੁੱਜਤ ਦੇ ਅਪਣਾ ਲੈਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਖੇਤੀ-ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਮਾਣਨੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਮਾਰ ਸੀਮਾਂਤ, ਛੋਟੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦੀ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਠੋਕੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਸਮਰਥ ਪਾਉਣਗੇ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਮ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਆ ਜਾਣਗੇ।

ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਣਜ (ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਤੇ ਸਹਾਇਕ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ 2020 (The Farmers Produce Trade And Commerce (Promotion and Facilitation) Ordinance) ਤਹਿਤ ਕਣਕ, ਚੌਲ, ਗੰਨਾ, ਨਰਮਾ ਆਦਿ ਫਸਲਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਨਬੇੜੇ ਲਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿਚ ਸੰਕਲਪਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸਾਨ ਖਾਸ ਕਰ ਸੀਮਾਂਤ, ਛੋਟੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀ ਖਾਸ ਕਰ ਵੱਡੀ ਖੇਤੀ-ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਾਕਤ ਦਾ ਸਮਤੋਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸਾਵਾਂ ਹੈ। ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕੇਸ ਐਸ ਡੀ ਐਮ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੜਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰੇਗਾ। ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਨਿਤਾਣੇ ਕਿਸਾਨ ਕੋਲ ਡਾਢੀਆ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਵਕੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਦੇ ਨਾ ਸਾਧਨ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਤੇ ਗਿਆਨ।

ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇਈ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪੈਨਲਟੀ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਠੋਕਾ ਤੋੜਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ਨਜ਼ਰ ਆਮ ਕਿਸਾਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇਈ ਦੀ ਉਜ ਹੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਠੋਕੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਪੈਨਲਟੀ ਪੰਝੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਪੈਨਲਟੀ ਪਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ, ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਜੇਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਣਗੇ।

ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘਾਤਕ ਚਿਹਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: 'ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਜਾਂ ਅਫਸਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਜਾਂ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਹਦਾਇਤਾਂ, ਹੁਕਮ ਤੇ ਸੇਧਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।'

ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਖੁੱਲ੍ਹੀ

ਚਿਤਾਵਨੀ ਨੂੰ ਸੁਬਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪਣੀ ਤੰਗਨਜ਼ਰੀ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਰਾਜਾਂ ਕੋਲ ਮਾਲੀਆ ਵਸੀਲੇ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਣਜ (ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਤੇ ਸਹਾਇਕ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ (The Farmers Produce Trade And Commerce (Promotion and Facilitation) Ordinance) ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਮੰਡੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਐਕਟ (ਏਪੀਐਮਸੀ ਐਕਟ) ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸੁਬਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਮੰਡੀ ਫੀਸ, ਸੈਂਸ ਜਾਂ ਲੈਵੀ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕੇਗੀ।' ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲੇ ਜੀ ਐੱਸ ਟੀ ਜ਼ਰੀਏ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਮਾਲੀਏ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਨਿਰਭਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਪਾਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਲਈ ਮਿਲਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (Minimum Support Price - MSP) ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫਸਲਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ, ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਬੀਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀਮਤ ਗਾਰੰਟੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸਾਨੀ ਠੋਕਾ (ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ (Farmers (Empowerment And Protection) Agreement On Price Assurance And Farm Services Ordinance) ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਖੇਤੀ-ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਫਰਮਾਂ, ਪ੍ਰੋਸੈਸਰਾਂ, ਬੈਂਕ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ, ਬਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮਹਿਜ਼ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਠੋਕੇ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਵਲੋਂ ਵੇਚੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਉਪਜ ਦਾ ਗਰੇਡ, ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਮਿਆਰ ਵੀ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਠੋਕਾ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਪੱਖ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦੇ ਤੌਖਲੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: 'ਖੇਤੀ ਠੋਕਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਠੋਕੇ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ (parties to such agreement) ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਮੰਤਵ ਲਈ ਠੋਕਾ, ਬਦਲ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖੇਤੀ-ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਫਰਮ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਾਵੇਂ ਤਾਕਤ ਸਮਤੋਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਠੋਕਾ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਬਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ।'

ਉਪਜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਬਾਰੇ ਠੋਕੇ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਨਬੇੜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿਚ ਸਾਫ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਐਕਟ 'ਤੇ ਕਾਰਗਰ ਅਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ ਮਿਲਣੀ ਔਖੀ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਤੱਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖਦਸ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਟੀਚੇ ਰੁਲ-ਖੁਲ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਮਿਲੇਗਾ ਮੁਫਤ ਰਾਸ਼ਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਰੀਬ ਕਲਿਆਣ ਅੰਨ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੁਣ ਦਿਵਾਲੀ, ਛੱਠ ਪੂਜਾ ਤਕ ਭਾਵ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਤਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਗਰੀਬ ਕਲਿਆਣ ਅੰਨ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ 90 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 3 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਖਰਚ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲਗਪਗ ਡੇਢ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 80 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 3 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਰਾਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੀਐੱਮ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜਨਸੰਖਿਆ ਤੋਂ ਢਾਈ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਤੋਂ 12 ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਤੋਂ ਲਗਪਗ ਦੁੱਗਣੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ

ਮੁਫਤ ਅਨਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਹੈ।

ਪੀਐੱਮ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਇਸਲਈ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਗਰੀਬ ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਹਰ ਗਰੀਬ ਦੇ ਨਾਲ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਕਿਸਾਨ, ਹਰ ਟੈਕਸਪੇਅਰ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਪੀਐੱਮ ਮੋਦੀ ਨੇ ਗਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਜੇ ਮੁਫਤ ਅਨਾਜ ਦੇ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਿਹਨਤੀ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਈਮਾਨਦਾਰ ਟੈਕਸਪੇਅਰ। ਪੀਐੱਮ ਮੋਦੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਰੀਬ ਕਲਿਆਣ ਅੰਨ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੁਣ ਦਿਵਾਲੀ, ਛੱਠ ਪੂਜਾ ਤਕ ਭਾਵ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਤਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਪਲਬਧਤਾ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬਦਅਮਨੀ ਫੈਲਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਫਾਈਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਿਆਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਵੀ ਲਈਏ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟੀਚੇ (ਜਿੰਨਾ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ) ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਟੀਚਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਫਸਲ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਾ ਬਚਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਮੰਡੀ ਦੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਦਾ ਖਿਡੌਣਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ।

ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੋ-ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਰਾਹੀਂ ਕੌਮੀ ਖੁਰਾਕ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰਤਾ ਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਤੇ ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਸਿਦਿਆਂ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਹੁਣ ਇਸ ਨੇ ਨਵੀਂ ਖੇਤੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲਿਆ ਹੈ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੀਮਾਂਤ, ਛੋਟੀ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਇਸ ਕਦਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖੇਤੀ-ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਗੁਆ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਦਿਹਾਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵੱਲ ਹਿਜਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਡਿਗਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਧਣਗੇ। ਇਸ ਸੋਧ ਨੂੰ 'ਵੇਚਣ' ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 'ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਬਦਲਾਓ' ਦਾ ਗੁੱਝਾ ਮਤਲਬ ਇਹੀ ਹੈ।

ਮੁਕਾਮੀ ਅਤੇ ਸੁਬਾਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਤੇ ਆਲਮੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਕਰਕੇ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਵਧੇਗੀ। ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਵਧਣ ਨਾਲ ਕਾਰਬਨ ਗੈਸਾਂ ਦਾ ਰਿਸਾਅ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਵੀ ਵਧੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾ ਰਹੀ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਬਿਖਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਜਿਹੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੂਬੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਨਅਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਜਿਹੇ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਰਗਰਮ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਿੱਤ, ਖਾਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਰਸਾਈ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣਗੇ। ਇੰਜ ਖੇਤਰੀ ਤੇ ਜਮਾਤੀ ਟਕਰਾਓ ਵਧਣਗੇ।

ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਇਸ ਘਾਤਕ ਮੋੜੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾਂਤ, ਛੋਟੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੀ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤ

ਅਤੇ ਇਖਲਾਕੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਘਵਾਦ (ਫੈਡਰਲਇਜ਼ਮ), ਬਹੁਵਾਦ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ, ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਪੱਤਾ ਮੱਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਲ ਨੇ ਸੰਘਵਾਦ (ਫੈਡਰਲਇਜ਼ਮ) ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦਿੱਤਾਉਂਦਿਆਂ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ: 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਤੀਤ, ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਹੈ' ਪਰ ਮੰਦੇ ਭਾਗੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਵਚਨਾਂ ਤੋਂ ਡੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਫੈਸਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਪਾਦਤ ਐਨਸਾਇਕਲੋਪੀਡੀਆ ਆਫ ਸਿੱਖਇਜ਼ਮ (ਓਨਚੇਚਲੋਪਅਏਦਐਓ ਕਿਹਿਸਿਮ) ਵਿਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਲੱਥਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਧੀਆ ਭੂਮਿਕਾ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਐਨਸਾਇਕਲੋਪੀਡੀਆ ਦਾ ਹਰ ਇਕ ਇੰਦਰਾਜ ਸਦੀਵੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀਪੀਐੱਮ ਆਗੂ ਮਰਹੂਮ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਸੰਘਕਾਰੀ (ਫੈਡਰਲ) ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਕੇਂਦਰਵਾਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਝੁਕ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਲੋਕ ਮੱਤ ਘਾੜਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੰਘਵਾਦ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਬਣਨ ਲਈ ਇਖਲਾਕੀ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਤਾਕਤ ਜੁਟਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਸੰਘਵਾਦ ਅਤੇ ਬਹੁਵਾਦ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਸਲ ਵਿਚ ਲੋਕਰਾਜ ਦਾ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ। ਸੰਘਵਾਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਣ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਅਬਾਹ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਸਿਆਸੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਅਮਲਾਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚ ਸੰਘਵਾਦ (ਫੈਡਰਲਇਜ਼ਮ) ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਯਤਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਅਤੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹੋਣ ਤੇ ਇਸ ਸੋਧ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਨਅਤ, ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਜਿਹੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਯੋਗ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ, ਯੂਰੋਪ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ, ਜਪਾਨ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਆਲਮੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਘਵਾਦ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਸੁਬਾਈ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ, ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੇਗਾ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ, ਬਹੁਵਾਦ, ਲੋਕਰਾਜ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨੀ ਹੰਢਣਸਾਰਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਚੀਨ ਨੂੰ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

ਚੀਨ ਦੀ ਅੜੀ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ

(ਸਫਾ 7 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਗੁਰੂ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਨੌਕਰਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਹੁਣ ਹਿੰਦ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰੀ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਰਹੱਦਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀਅਤਨਾਮ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਜਪਾਨ, ਤਾਇਵਾਨ ਅਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਕਰੀਬ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਤਿੱਖੇ ਮਤਭੇਦ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਅਜੇ ਤੱਕ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ, ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ, ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਜੰਗੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਪਲਾਈ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਕਵੇਂ ਤੇ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਸਫਾ 10 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਬਾਅਦ ਵੀ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੱਬਤ ਅਲੱਗ ਦੇਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਚੀਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਤਿੱਬਤੀ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਨੋਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਨੂੰ ਅਪਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਿਲਣ-ਜੁਲਣ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਚੀਨ ਦੁਆਰਾ 1951 ਵਿਚ ਤਿੱਬਤ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜਨਮਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਤਿੱਬਤ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਗੁਆਂਢੀ ਭਾਰਤ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੁਆਰਾ ਚੀਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਚੁੱਪ ਰਹੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਚੀਨ ਮਹਾਂ-ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਕੀ, ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੁਲਕ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ 1971 ਤਕ ਫਾਰਮੂਸਾ-ਤਾਇਵਾਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਸੀ। ਚੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 1978 ਤਕ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸੰਬੰਧ ਤਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਸਨ। ਤਿੱਬਤ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹਿੱਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਅਸੀਂ

ਆਪਣਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸੰਬੰਧ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਜੇਕਰ ਚੀਨੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਡਟ ਕੇ ਤਿੱਬਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਚੀਨ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ। ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਸੁਧਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਸਰਤ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਸ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਧੋਖਾ ਖਾਧਾ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅਰਥਾਤ ਤਿੱਬਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਤਿੱਬਤ ਬੇਸਹਾਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਚ 'ਤੇ ਮੁੜ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਚੀਨੀ ਸੱਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਅੱਜ਼ਾਬ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਮਹੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਤਿੱਬਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਦੇਣੀ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵੱਸ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਰੱਖਣਾ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਸਹੀ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ-ਗ਼ੈਰ-ਸਮਾਜਿਕ ਲੋਕ ਤਿੱਬਤ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੀ ਖ਼ੁਦ-

ਮੁਖਤਾਰੀ 'ਤੇ ਚੀਨੀ ਹਮਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡਾ ਕਰਤੱਵ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤਿੱਬਤ 'ਤੇ ਚੀਨੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸੱਤਾ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾਚੱਕਰ ਕਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਚੀਨ ਨੂੰ ਇੰਜ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਸਥਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਸਹਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਤੰਗ-ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ 'ਇੰਟ' ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੱਥਰ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ। ਚੀਨ ਦਾ ਹਰ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਬੋ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ਾਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੂਸ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਵਧਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਰ ਮੰਚ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਦਮਨਕਾਰੀ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।

-(ਲੇਖਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਲਮ-ਨਵੀਸ ਹੈ)।

ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ

(ਸਫਾ 9 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹਨ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਟਕਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਖਰੀ ਹੋਈ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁੱਲਵਾਨ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੋਰਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਕਟ ਕਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਨੇ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਸਰਕਾਰੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਰੁਖ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਂ ਦਿਹਾਤੀ ਸੰਕਟ ਇੰਨਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਰਜ਼ੇ

ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਦਿਹਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜੋ ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਤਹਿਤ ਅਰਬਾਂ-ਖ਼ਰਬਾਂਪਤੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਰਮਾਇਆ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਫ਼ੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਚੁਲ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸਾਨੀ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ

ਸਿਰਫ਼ ਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਅਜੋਕੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮਾਡਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੁਣ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤਕ ਨੂੰ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਸਿਹਤ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਇੱਕਜੁੱਟਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਵੱਲ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਲਿਤ ਚੇਤਨਤਾ ਫੈਲਾਏ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇੱਕਜੁੱਟ ਕਰ ਕੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਨਵੇਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਅਗਾਂਹ ਵਧਿਆ ਤੇ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪੁਰਾਣੇ ਫਾਰਮੂਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਵਨਾ ਤਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਨਵੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਚੀਨ ਨਾਲ ਵਪਾਰ: ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਠਰ੍ਹੰਮੇ ਦੀ ਲੋੜ

(ਸਫਾ 8 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਿਗ ਬਾਸਕਟ, ਪੇਟੀਐਮ, ਜ਼ੋਮੈਟੋ, ਫਲਿਪਕਾਰਟ, ਓਲਾ ਅਤੇ ਸਵਿਗੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੀਨੀ ਪੂੰਜੀ ਦਾ 4 ਖਰਬ ਤੋਂ ਵਧ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਲਭਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਪਾਰਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਟ-ਫਟ ਨਿਕਲ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਚੀਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਕਰ ਕੇ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਹੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਾਵੇਂਪਣ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਇਵੇਂ ਕਰ ਸਕਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ? 'ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ' ਦਾ ਜੁਮਲਾ ਘੜਨਾ ਸੌਖਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਅਤੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਪਾਲਸੀਆਂ ਘੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਹਿਰੂ

ਨੂੰ ਅਜੋਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁੱਜੇ ਖੱਕਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ, 'ਸੈਲਫ਼-ਰਿਲਾਇੰਟ ਇੰਡੀਆ' ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਸੇ ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਦੀਆਂ ਘਾੜਤਾਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਦੋਂ ਦਾ ਤਜ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਭਾਰਤੀ ਸਨਅਤ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਦਰਾਮਦੀ ਮਾਲ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਠੋਸ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਨਿਰੋਲ ਜੁਮਲਿਆਂ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਤੇ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ, ਪੁਰਜੇ ਜਾਂ ਕੱਚਾ ਮਾਲ, ਬਾਹਰੋਂ (ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਚੀਨ ਤੋਂ) ਮੰਗਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ

ਤਾਂ ਮੋਦੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਾਅਰੇ 'ਮੇਕ ਇਨ ਇੰਡੀਆ' ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਵੀ ਚੀਨੀ ਉਤਪਾਦ ਚੋਖੀ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਚੀਨੀ ਵਸਤਾਂ ਜਾਂ ਪੁਰਜਿਆਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸਨਅਤ, ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਬਹੁਤ ਵਧ ਜਾਣਗੇ, ਭਾਰਤੀ ਸਨਅਤ ਦੀ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਸੁਚੱਜੇ ਉਤਪਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਖੋਰਾ ਲਗੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਲਈ ਤਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਹੀ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਚੀਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਮੰਡੀ ਦੀ ਲੋੜ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਚੀਨ ਤੋਂ ਜਿੰਨਾ

ਮਾਲ ਬਾਹਰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ 2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਚੀਨ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਰੋਕ ਲਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ਲਗਣ ਲਗਾ ਪਰ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਤੇ ਵਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੀਨ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਜੰਗ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਣਾ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਭੜਾਸ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਫਾਲਤੂ ਮੁਹਾਜ਼ ਹੋਰ ਖੋਲ੍ਹ ਬੈਠਾਂਗੇ। ਜੇ ਕੁਝ ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿੱਠਣ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਠਰ੍ਹੰਮੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਵਪਾਰਕ ਦੁਲੱਤੀਆਂ ਝਾੜਨ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਚੋਭ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪੱਟਾ ਨਹੀਂ ਵੱਢ ਲਈਦਾ।

ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਚੀਨ ਨੂੰ ਸੂੰਹ-ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ

(ਸਫਾ 5 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਇਲਾਕੇ ਆਪਣੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਨੇਪਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੂਲ ਇਹ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੇ ਸੜਕਾਂ, ਪੁਲਾਂ, ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਕਦਮ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਸਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਰਗਾ ਹਮਲਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਸਤੱਦ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕਾਰਨ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਈ।

ਜਿਸ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਭਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਨਾਲ

ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕੋਝਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਅਮਰੀਕੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਮੂਰਖਾਨਾ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕੀ ਬੋਲ ਦੇਣਾ, ਤੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਵਿਰੋਧੀ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਾਂ, ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 6 ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਰੱਟ ਲਾਈ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਕੋਵਿਡ-19 ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈਡਰੋਕਲੋਰੋਕੁਇਨ ਦਵਾਈ ਤੁਰੰਤ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਕੀ ਇੱਕ ਮਿੱਤਰ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਹੁਣ ਦੇ ਵਾਰ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਤਨਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ

ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਦਾ ਇਸ ਤਨਾਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਮੂਡ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਇਸੇ ਟਰੰਪ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਰੂਸ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਨਾ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਭਾਰਤ-ਰੂਸ ਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਉਤਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮੁੱਚਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੇ ਮਸਲੇ ਆਪ ਹੱਲ ਕਰਨਾ, ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਜਚੇ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦੀ ਤਨਾਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਲ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨੂੰ ਠੋਸ ਡਿਪਲੋਮੈਸੀ ਰਾਹੀਂ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸਰਹੱਦੀ ਟਕਰਾਅ ਕਾਰਨ ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਵਧੀਆ ਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਸੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸੁਲਝਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਨਾ ਚੀਨ ਲਈ ਵੱਡਾ ਪੈਗਾਮ ਹੈ। ਚੀਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ 14 ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਕੇ ਰੱਖਣ, 6 ਸਮੁੰਦਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚੌਧਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਟਰਾਂ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਨ-ਸੰਪਦਾ ਨਾ ਲੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸੰਨ 1947 ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਭਾਰਤ ਸੰਨ 1949 ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਰਾਹੀਂ ਕੁਇੰਗ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਏ ਚੀਨ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਿਆ ਹੁੰਦਾ।

ਆਖ਼ਰ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਏ ਹਿਜਰਤ?

(ਸਫਾ 4 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਰਗ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਸਗੋਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੂਬੇ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਬਨਵਾਸ ਕੱਟ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬਦਲਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ

ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ ਬੜੀ ਔਖੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਧੁਨਿਕ ਦੇ ਬਦਲ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਪਰਵਾਸੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਭਾਵੇਂ ਯੂਰਪੀਆਂ ਨਾਲ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਸ਼ਬਦ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਪਾਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ

ਪੱਧਰੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ? ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੋ ਲੋੜ ਹੈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਆਮ ਸਭਾ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਇਕ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ

ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਹਿਜਰਤ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਰੁਕ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਬਲੋਚਾਂ ਦਾ ਵਿਦਰੋਹ ਹੁਣ ਪਰ ਤੋਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ

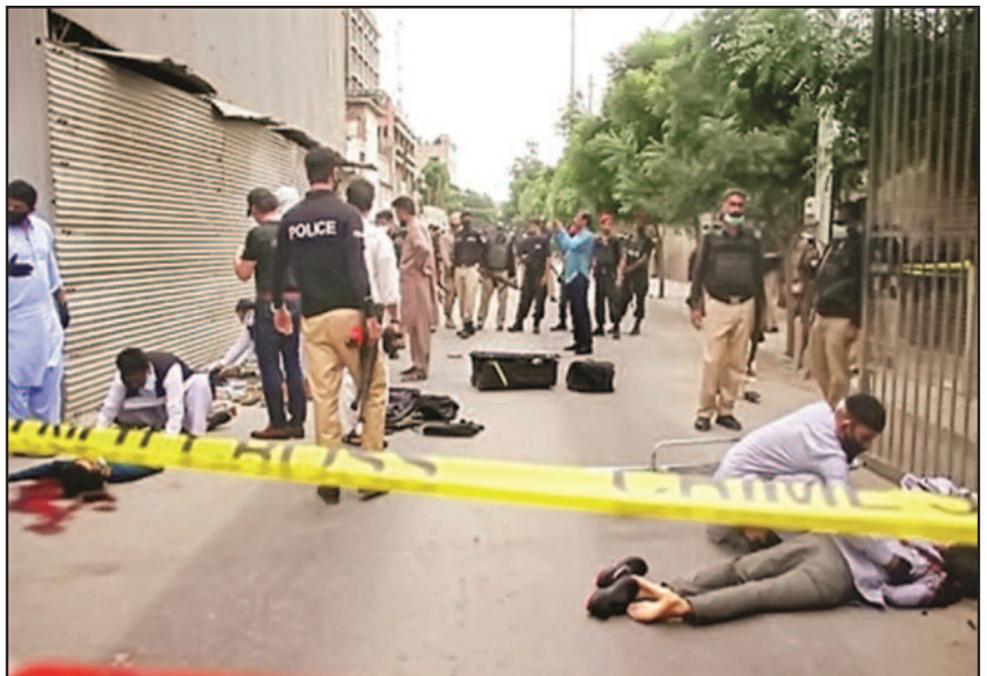
ਦੀਪਕ ਜਲੰਧਰੀ

ਕਰਾਚੀ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੀ ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਹੋਏ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ਾਦਾ ਬਲੋਚ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਨੇ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਾਂ, ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਚਾਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਸਮੇਤ 11 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਕਾਬਿਲੋਗੋਰ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਬਾਗੀ ਧੜਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਬਲੋਚਾਂ 'ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ-ਸਿਤਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 'ਬਲੋਚ-ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ' ਨੇ ਪਾਕਿ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਨੁਵਾਹ ਕਤਲਾਂ ਅਤੇ ਅਗਵਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ 2020 ਦੇ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਇਕ ਪਾਕਿ ਫ਼ੌਜੀ ਟੁਕੜੀ 'ਤੇ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚ ਮੇਜਰ ਨਦੀਮ ਅੱਬਾਸ ਭੱਟੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਫ਼ੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਬਲੋਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਨੇ 11 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਦ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਲੋਚਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਰਲਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਸੁਲ ਵਾਂਗ ਚੁੱਭੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫ਼ੌਜ ਤੋਂ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਨ 2009 ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਰਗੁੱਟ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ-ਅਲ-ਸ਼ੇਖ ਸਮਝਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ 'ਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਪਾਕਿ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਖੂਨੀ ਖੇਡ ਖੇਡਣ 'ਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਮਾਨਵਤਾ ਉੱਤੇ ਦਾਨਵਤਾ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ 5000 ਬੱਚੇ ਚੁੱਕ ਲਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ ਬਹੁ-ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਤਾਂਫ਼ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਰ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੇਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹੀ, ਬਲੋਚਿਸਤਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਦੋ ਬੋਲ ਬੋਲੇ। ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ 'ਚ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ 77 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਚਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੱਕਣ ਦੀ ਫੁਰਸਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਵਿਕਾਸ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਚਾਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਲਾਹੌਰ, ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ, ਕਰਾਚੀ ਤੇ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਫਰੰਟੀਅਰ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਤਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੀਓਕੇ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਗੋਲੀ ਅਤੇ ਡਰੋਨ ਨਾਲ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਨੇ ਸਮੂਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ 'ਚ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਪਾਕਿ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਹੀ ਖੁਸ਼

ਹਨ। ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕ ਤਾਂ ਨਰਕ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਲਖ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਬੋਝੇ ਪੇੜ ਬਬੂਲ ਕੇ, ਆਮ ਕਹਾਂ ਸੇ ਹੋਏ' ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਸਲਿਆਂ 'ਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਜ਼ੁਲਫਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੋ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਲੱਖਾਂ

ਲਾਦੇਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਜਗ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਪੈਦਾਵਰ ਹਨ। ਸੰਨ 2006 ਵਿਚ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਹਿਨੁਮਾ ਨਵਾਬ ਅਕਬਰ ਬੁਗਤੀ ਜਿਹੜਾ ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਇਕ ਘਰ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਕ ਆਹ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੀਰੋ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਬਲੋਚ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਪੁਲਿਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ

ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਬਦਹਾਲੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬੋਲਣ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਬਲੋਚ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਗਾ ਵੱਡਾ ਮੁਲਕ ਜੋ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਕ ਅੰਗ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ? ਉਹ ਨਵਾਬ ਅਕਬਰ ਬੁਗਤੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ 'ਤੇ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਆਹ ਭਰ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।

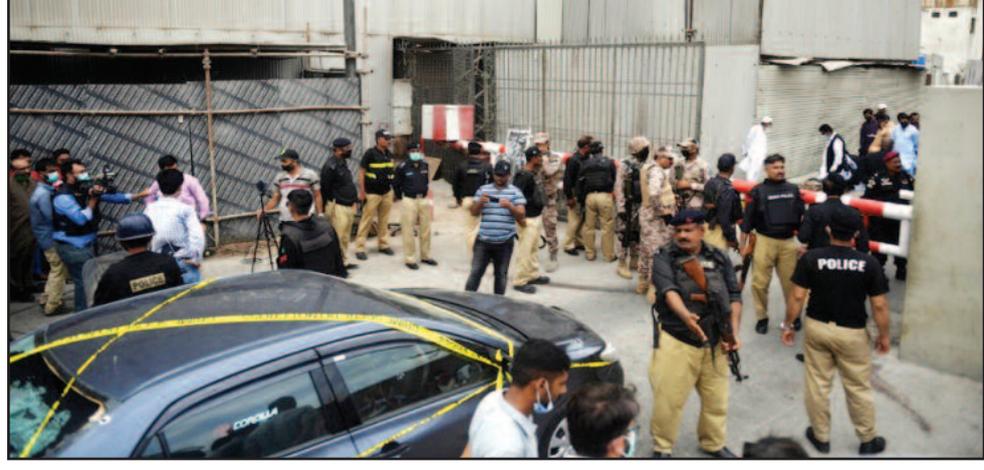

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਦੇ ਉਤਰ 'ਚ ਕੇਵਲ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।' ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆ ਹੀ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਤ ਅੜਾਉਣ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੀਰੋ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਸੈਂਬਲੀ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ

ਅਤਾ-ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਇਕ ਅਪ੍ਰਸ਼ਟ ਖ਼ਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿੰਦਾ ਦਰਗੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸੰਨ 1947 'ਚ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਨਕਸ਼ਾ ਉਲੀਕਿਆ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ, ਸਿੰਧ ਅਤੇ ਫਰੰਟੀਅਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੰਨ 1948 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਲਿਆ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ੱਰਫ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਅੱਤਵਾਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੀਰੋ ਹੈ।

ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹਨ ਜੋ 1947 ਵਿਚ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਬਲੋਚ ਲੋਕ ਸੀਰੀਆ ਤੋਂ ਪਲਾਇਨ ਕਰ ਕੇ ਨੌਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਰੋਗਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਸ ਖੇਤਰ 'ਚ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਚਾਰ ਰਿਆਸਤਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਇਹ ਖੇਤਰ ਸਿੰਧ, ਪੰਜਾਬ, ਈਰਾਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਰਬ ਮਹਾਸਾਗਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸੰਨ 1948 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਰੰਸੀ, ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸੈਨਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰੱਖੇਗਾ ਪਰ 1952 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋੜ ਕੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੂਬਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਬਸ, ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਬਲੋਚ ਲੋਕ ਸੀਆ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀ ਵੀ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਦੇ ਲਗਪਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ 8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੀ ਹਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਪੱਖੋਂ ਅਮੀਰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਂਤ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸੜਕ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਲੋਚਾਂ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਰੀਤਾਂ-ਰਸਮਾਂ ਅਲੱਗ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਖੁਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਨਫਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੋ ਹਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਨਿਰਦਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜੰਗੋ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੁਜਾਹਿਦ ਅਬਦੁਲ ਗੱਫਾਰ ਖ਼ਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹੀ ਹਾਲ ਨਵਾਬ ਬੁਗਤੀ ਦਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਲੋਚਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਬੇਦਰਦ, ਬੇਰਹਿਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨੀ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ-ਸਿਤਮ ਵੱਲ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੱਲ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਰ ਤਕ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਲੱਗਣਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਸੇਕ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈ ਗਈ ਅੱਗ ਦਾ ਸੇਕ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਕਰਾਚੀ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਮਲੇ 'ਚ ਚਾਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਸਣੇ ਕੁੱਲ 11 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਬਲੋਚ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ (ਬੀਐਲਏ) ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੇ ਫਲਾਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਰੁੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤਕ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਰੇਆਮ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੁਣ ਚੀਨ ਦੇ ਰਹਿਮੋ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਹੈ। ਪਾਕਿ ਵਿਚ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾਈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਕਿੱਲਤ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ

ਕਮੀ ਅਤੇ ਜੋਗਦੀਆਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਆਮ ਜਨਤਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੰਗ ਹੈ। ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ-ਫ਼ੌਜ-ਮਜ਼ਹਬੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅੱਤਵਾਦ ਹੁਣ ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਹੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਬਲੋਚ ਅਤੇ ਸਿੰਧੀ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਬਲੋਚ ਭਾਰਤ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਮਦਦ ਮੰਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖੈਬਰ ਪਖਤੂਨਖਵਾ ਦੇ ਪਠਾਨ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਰਲੇਵਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਨ 1971 ਦੀ ਜੰਗ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਦੈ ਮਗਰੋਂ ਸਿੰਧੂ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਚਾਰ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਕਿ ਦੀ ਕੁੱਲ ਭੂਮੀ ਦਾ 40 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ 3.6 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ

ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੰਨ 2004 ਤੋਂ ਅੱਜ ਤਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਗਸਤ 2006 ਵਿਚ 79 ਸਾਲ ਦੇ ਬਲੋਚ ਨੇਤਾ ਨਵਾਬ ਅਕਬਰ ਖ਼ਾਨ ਬੁਗਤੀ ਪਾਕਿ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਪ੍ਰੈਲ 2009 ਵਿਚ ਬਲੋਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਬਲੋਚ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਨੇਤਾ ਲਾਲਾ ਮੁਨੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਰਸ਼ੀਅਨ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਅਗਸਤ 2009 'ਚ ਕਲਾਤ ਦੇ ਖ਼ਾਨ ਮੀਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦਾਉਦ ਨੂੰ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਕੌਂਸਲ ਬਣਾ ਲਈ। ਮੌਜੂਦਾ ਬਲੋਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਪਾਕਿ ਹਕੂਮਤ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜੀਡੀਪੀ ਲਗਪਗ ਤਿੰਨ ਸੌ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਮਨਫੀ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦੀ

ਹੈ। ਅਰਬਚਾਰਾ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਅਤੇ ਤਮਾਮ ਰਣਨੀਤਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗਾੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਪਾਕਿ ਵੱਲੋਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਫੋਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਥੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਉਸ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਨ ਦੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

MISSION

PEAK BROCKERS, INC

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

Acquisition and Financing of Commercial Real Estate.

GET TOP DOLLAR\$

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

CALL TODAY

(510) 490-9705

hrsidhu@gmail.com

www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114

Broker Lic # 01792260

